

**BENDRŲJŲ DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS
REIKALAVIMŲ UŽTIKRINIMO,
APLINKOS APSAUGOS, GAISRINĖS SAUGOS IR
SAUGUMO PROGRAMOS
DOKUMENTACIJOS**

APRAŠAS

2016
Vilnius

TURINYS

1.	TIKSLAS.....	5
2.	TAIKYMO SRITIS	5
3.	DOKUMENTAI	5
4.	TERMINAI IR SANTRUMPOS	6
4.1	SANTRUMPOS.....	6
4.2	TERMINAI	7
5.	IŽANGA.....	9
6.	ATSAKOMYBĖS	9
6.1	RANGOVO PROJEKTO VADOVAS	9
6.2	STATYBOS SAUGOS IR SVEIKATOS DARBE KOORDINATORIUS	10
6.3	DARBŲ VADOVAI	10
6.4	DSS KONTROLIERIUS.....	12
6.5	RANGOVO IR SUBRANGOVŲ DARBUOTOJAI.....	12
6.6	ATSAKOMYBĖ UŽ SAUGOS DARBE PAŽEIDIMUS	12
7.	KVALIFIKACINIAI REIKALAVIMAI PERSONALUI	13
7.1	REIKALAVIMAI ATSAKINGIEMS DARBUOTOJAMS.....	13
7.2	REIKALAVIMAI DARBUOTOJAMS.....	13
7.3	REIKALAVIMAI DSS KONTROLIERIAMS.....	13
8.	BENDRIEJI SAUGOS REIKALAVIMAI	14
8.1	SUPAŽINDINIMAS SU SAUGOS REIKALAVIMAIS	14
8.2	INSTRUKTAVIMAS IR INFORMAVIMAS.....	14
8.3	SUBRANGOS PRINCIPU PERDUODAMI DARBAI	15
8.3.1	Nurodymai subrangovui.....	15
8.3.2	Koordinavimo principinės gairės	15
8.3.3	Rangovo ir Subrangovų saugos susirinkimai.....	16
8.4	SAUGAUS DARBO KONTROLĖ	17
8.4.1	Saugos darbe auditai	17
8.5	KOLEKTYVINĖS IR ASMENINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS (AAP)	18
8.5.1	Darbuotojų pareigos naudojant AAP.....	19
8.6	DARBO RŪBŲ ŽYMĖJIMAS	19
8.7	REIKALAVIMAI KELIŲ TRANSPORTO PRIEMONĖMS.....	19
8.8	TVARKOS PALAIKYMAS.....	19
8.9	DARBO IR POILSIO LAIKO RĖŽIMAS	20
8.9.1	Alkoholio ir narkotikų prevencija.....	21
9.	LEIDIMAI PRADĖTI DARBUS.....	22
9.1	PRANEŠIMAI APIE STATYBOS DARBŲ PRADŽIĄ.....	22

TURINYS

9.2	LOU PERSONALO INFORMAVIMAS.....	22
9.3	LEIDIMŲ GAVIMAS PAVOJINGŲ DARBŲ VYKDYMUI.....	22
9.4	LEIDIMŲ GAVIMAS ELEKTROS DARBŲ VYKDYMUI	23
9.5	PERSONALO VEIKSMAI PRIEŠ DARBŲ PRADŽIĄ	23
9.6	APRIBOJIMAI DĖL METEOROLOGINIŲ SĄLYGŲ	24
10.	SAUGA IR SVEIKATA DARBŲ ATLIKIMO VIETOSE	25
10.1	DARBO VIETŲ ĮRENGIMAS.....	25
10.1.1	Informaciniai ženklai	25
10.1.2	Aptvėrimai.....	25
10.1.3	Kelių transporto priemonių judėjimo keliai	25
10.1.4	Buitinės patalpos.....	26
10.1.5	Pirmosios pagalbos priemonės	26
10.1.6	Higienos reikalavimai.....	26
10.1.7	Radio ryšio priemonės.....	27
10.1.8	Apšvietimas.....	27
10.2	MEDŽIAGŲ PAKROVIMAS IR SANDĖLIAVIMAS	27
10.3	NAUDOJAMA ĮRANGA	27
10.4	PAVOJINGŲ DARBŲ VYKDYMAS	28
10.5	APSAUGA NUO ELEKTROS	28
10.5.1	Reikalavimai elektrotechnikos personalui.....	28
10.5.2	Elektros maitinimo sistemos	29
10.5.3	Elektrinio suvirinimo darbai	29
10.6	PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ KONTROLĖ	29
10.7	DARBAI AUKŠTYJE.....	30
10.8	ŽEMĖS KASIMO DARBAI.....	31
10.8.1	Darbai požeminių komunikacijų apsaugos zonos.....	31
10.9	DARBAI UŽDAROSE ERTMĖSE.....	32
10.10	KĖLIMO TECHNIKA	32
10.10.1	Krovinių kėlimo įranga	32
10.10.2	Žmonių kėlimo įranga	33
10.11	AERODROMO SAUGOS UŽTIKRINIMAS.....	33
10.12	VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ	33
11.	GAISRINĖ SAUGA.....	34
12.	RIZIKOS VEIKSNIŲ VALDYMAS	36
12.1	PAVOJŲ IDENTIFIKAVIMAS.....	36
12.2	RIZIKOS VALDYMO IR PREVENCIJOS PRIEMONĖS	37

TURINYS

13. NEPAGEIDAUJAMI ĮVYKIAI.....	38
13.1 DARBŲ VYKDYMO APRIBOJIMAI DĖL SAUGOS.....	38
13.2 PRANEŠIMAI APIE NELAIMINGUS ATSITIKIMUS IR VEIKSMAI JIEMS ĮVYKUS.....	38
13.3 GELBĖJIMO TARNYBŲ TELEFONŲ NUMERIAI:	39
14. PRIEDAI.....	40

1. TIKSLAS

Šio dokumento tikslas yra pateikti apibendrintą informaciją apie privalomus aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus Rangovams ir Subrangovams VĮ LIETUVOS ORO UOSTAI statybos objektuose bei privalomus parengti, suderinti ir pateikti Užsakovui dokumentus ir duomenų įrašus, patvirtinančius atsakomybių paskirstymą, kompetenciją bei darbo vietose atliktą galimų pavojų identifikavimą, organizacines bei technines pavojų ir rizikos prevencijos priemones, užtikrinančias visiems Rangovo ir Subrangovų darbuotojams saugias ir sveikas darbo aplinkos sąlygas, tinkamą ir veiksmingą aplinkos apsaugos ir gaisrinės saugos užtikrinimą bei VĮ LIETUVOS ORO UOSTAI saugumo programos vykdymą.

2. TAIKYMO SRITIS

Šiame dokumente pateikta informacija ir reikalavimai privalomi visiems VĮ LIETUVOS ORO UOSTAI statybos objektuose dirbantiems Rangovams ir Subrangovams

3. DOKUMENTAI

Jei nenurodyta kitaip, žemiau nurodyti dokumentai (jų vėliausia patvirtinta laida / versija) galioja šiame dokumente nurodyta apimtimi.

Lentelė 3-1 Galiojantys dokumentai

Nuoroda	Akronimas	Dokumento Nr.	Dokumento pavadinimas
[1]		ASR2015	Aerodromo saugos reikalavimai
[2]		42/69	Lietuvos respublikos civilinių aerodromų projektavimo, statybos ir naudojimo specialieji reikalavimai, patv. 2000 02 23 LR SM ir AM įsak. Nr. 42/69
[3]		Priedas Nr.1	LOU reikalavimai Rangovui darbų vykdymui
[4]		Priedas Nr.2	Rangovo įsipareigojimai dėl aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos bei darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo
[5]		A1-223	Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais nuostatai, patv. 2003 10 29 LR SADM įsak. Nr. A1-223/V-792
[6]		107	Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų rengimo ir instruktavimo tvarka, patv. 2005 04 20 LR Valstybinio darbo inspektoriaus įsakymu Nr. 1-107
[7]		5-00	Saugos ir sveikatos taisyklės statyboje DT 5-00, patv. 2000 12 22 LR VDI įsak. Nr. 346
[8]		95	Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatai, patv. 1999 11 24 LR SADM Nr. 95
[9]		A1-22	Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatai, patv. LR AM 2008 01 15, Nr. A1-22/D1-34
[10]		64	Bendrosios gaisrinės saugos taisyklės, patvirtintomis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM direktoriaus 2005 02 18 įsakymu Nr. 64
[11]		1-100	Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklės, patvirtintos LR energetikos ministro 2010 03 30 įsakymu Nr. 1-100
[12]		A1-331	Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatai, patvirtinti LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 11 26 įsakymu Nr. A1-331

Lentelė 3-1 Galiojantys dokumentai

Nuoroda	Akronimas	Dokumento Nr.	Dokumento pavadinimas
[13]		V-132	Nušalinimo nuo darbo dėl neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nuo psichiką veikiančių medžiagų metodinės rekomendacijos, patv. LR VDI 2008 05 07 įsakymu Nr. V-132
[14]		I-1034	LR Žemės gelmių įstatymas, patv. LR Seimo 1995-07-05 (aktuali red. 2014-06-19 Nr.I-1034)
[15]		VIII-474	LR Vandens įstatymas, patv. LR Seimo 1997-10-21 (aktuali red. 2009-12-17 Nr.VIII-474)
[16]		IX-433	LR Geriamojo vandens įstatymas, patv. LR Seimo 2001-07-10 (aktuali red. 2010-11-30 Nr.IX-433)
[17]		VIII-787	LR Atliekų tvarkymo įstatymas, patv. LR Seimo 1998-06-16 (aktuali red. 2014-04-17 Nr.VIII-787)
[18]		IX-517	LR Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymas, patv. LR Seimo 2001-09-25 (aktuali red. 2014-05-08 Nr.IX-517)

4. TERMINAI IR SANTRUMPOS

4.1 SANTRUMPOS

Lentelė 4-1 Dokumente naudojamos santrumpos:

Santrumpa	Aprašymas
LOU	VĮ LIETUVOS ORO UOSTAI
LR	Lietuvos Respublika
DSS	Darbuotojų sauga ir sveikata
AAP	Asmens apsaugos priemonė
N/A	Netaikoma
REV	Peržiūra
Rangovas	Įmonė, organizacija, įsipareigojusi vykdyti statybos darbus pagal Užsakovo pateiktą užduotį ir reikalavimus bei sutartinius įsipareigojimus
Subrangovas	Įmonė, organizacija, kuri vykdo statybas, montavimo darbus pagal Rangovo užsakymus
PV	Rangovo projekto vadovas
PDV	Rangovo projekto dalies vadovas
SDV	Rangovo statybos darbų vadovas
SSSK	Rangovo paskirtas statybos saugos ir sveikatos koordinatorius
Inžinierius	Įmonė, organizacija ar asmuo, vykdamas LOU statinių statybos techninę priežiūrą
DSS kontrolierius	Įmonė, organizacija ar asmuo, vykdamas aplinkos apsaugos bei saugos ir sveikatos užtikrinimo kontrolę LOU statybos objektuose

4.2 TERMINAI

Asmeninė apsauginė priemonė (AAP) – bet kuri priemonė, skirta darbuotojui turėti ar dėvėti, siekiant apsaugoti jį nuo rizikos veiksnių, galinčių kelti grėsmę darbuotojo saugai ir sveikatai, bei kitas šiam tikslui skirtas priedas ar reikmuo.

Avarija – nenumatytas įvykis dėl darbo priemonių gedimo, darbo ar technologinių procesų pažeidimo ar kitų nenumatytų aplinkybių, sukėlęs pavojų žmonėms, aplinkai ir padaręs ar galėjęs padaryti žalą darbuotojų sveikatai ir (ar) aplinkai.

Darbo aplinka – darbo vietą supanti erdvė, kurioje gali būti darbuotojo sveikatai kenksmingų, pavojingų rizikos veiksnių (fizinių, fizikinių, cheminių, biologinių ir kitų).

Darbo priemonės – darbo procese naudojamos mašinos, įrenginiai, aparatai, prietaisai, įrankiai, įtaisai ir kiti reikmenys.

Darbo sąlygos – darbo aplinka, darbo pobūdis, darbo ir poilsio laikas ir kitos aplinkybės, turinčios tiesioginę įtaką darbuotojo savijautai, darbingumui, saugai ir sveikatai.

Darbo vieta – vieta, kurioje asmuo dirba darbo sutartyje sulygtą darbą arba atlieka viešojo administravimo funkcijas.

Darbuotojas – kaip nustatyta Darbo kodekso 15 straipsnyje, taip pat asmuo, įgijęs įstatymų nustatytą valstybės tarnautojo statusą ir dirbantis valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

Darbuotojų sauga ir sveikata – visos prevencinės priemonės, skirtos darbuotojų darbingumui, sveikatai ir gyvybei darbe išsaugoti, kurios naudojamos ar planuojamos visuose Bendrovės veiklos etapuose, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo profesinės rizikos arba ji būtų kiek įmanoma sumažinta.

Darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai – norminiai teisės aktai, kuriuose nustatomos, keičiamos arba pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos (įstatymai, Seimo, Vyriausybės nutarimai, socialinės apsaugos ir darbo ministro arba šio ministro su kitu ministru (kitais ministrais), sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus (toliau – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius) patvirtinti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai).

Incidentas – su darbu susijęs įvykis, dėl kurio darbuotojas nepatiria žalos sveikatai arba dėl patirtos žalos sveikatai nepraranda darbingumo.

Instruktavimas – darbuotojo informavimas apie profesinę riziką Bendrovėje bei darbo vietoje, supažindinimas su Bendrovėje galiojančių darbuotojų saugos ir sveikatos bei gaisrinės saugos norminių teisės aktų reikalavimais bei saugių veikimo būdų, privalomų atliekant pavestus darbus, išaiškinimas.

Įvykis darbe, dėl kurio darbuotojas patiria žalą sveikatai, – įvykis, įskaitant eismo įvyki, dėl kurio darbuotojas patiria žalą sveikatai arba dėl kurio darbuotojas miršta, nustatyta tvarka tiriamas nustatant jo priežastinį ryšį su darbu ir pripažįstamas ar nepripažįstamas nelaimingu atsitikimu darbe.

Nelaimingas atsitikimas darbe – įvykis darbe, įskaitant eismo įvyki, atliekant darbo funkcijas ar būnant darbo vietoje, dėl kurio darbuotojas patiria žalą sveikatai ir netenka

darbingumo nors vienai dienai arba dėl kurio darbuotojas miršta, nustatyta tvarka ištirtas ir pripažintas nelaimingu atsitikimu darbe.

sudaryta komisija.

Nepriimtina rizika – nustatyta rizika, kuriai esant ištirti rizikos veiksniai neatitinka teisės aktais ir (ar) Bendrovės vidaus (lokaliniais) dokumentais nustatytus normalių darbo sąlygų reikalavimus ir yra traumos ar kitokio pakenkimo darbuotojo sveikatai galimybė. Su nepriimtina rizika negalima taikstyti, nesvarbu, kokia būtų su ja susijusios veiklos nauda.

Pavojingas veiksnys – darbo aplinkoje esantis rizikos veiksnys, dėl kurio darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų ar mirti.

Pavojus – galima grėsmė darbuotojų sveikatai ir gyvybei.

Potencialiai pavojingas įrenginys – didesnio pavojingumo darbo priemonė, kurią naudojant darbe pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai dėl joje sukauptos energijos, vykstančių procesų yra didesnis negu kitų darbo priemonių ir kuriai nustatoma privalomoji priežiūra.

Priimtina rizika – nustatyta rizika, kuriai esant ištirti rizikos veiksniai atitinka teisės aktais ir (ar) Bendrovės vidaus (lokaliniais) dokumentais nustatytus normalių darbo sąlygų reikalavimus arba, naudojant asmenines apsaugines ar kitas prevencijos priemones, sumažinamas rizikos veiksnių poveikio dydis iki teisės aktais ir (ar) Bendrovės vidaus (lokaliniais) dokumentais nustatytų reikalavimų.

Profesinė rizika (rizika) – traumos ar kitokio darbuotojo sveikatos pakenkimo galimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnio (veiksnių) poveikio.

Profesinė sveikata – darbuotojų sveikata, kuriai išsaugoti ir stiprinti vykdoma darbo aplinkos kenksmingų veiksnių, lemiančių sveikatos pakenkimus, prevencija, darbo aplinkos pritaikymas darbuotojų fiziologinėms ir psichologinėms galimybėms, darbuotojų sveikatos priežiūra, įgyvendinamos sveikatos stiprinimo priemonės.

Rizikos veiksnys – cheminis, fizikinis, biologinis, ergonominis, psichosocialinis ar fizinis veiksnys

Rizikos vertinimas – esamo ar galimo rizikos veiksnių poveikio vertinimo procesas, kurio metu identifikuojama esama ar galima rizika, atliekami rizikos tyrimai, nustatomas rizikos dydis ir priimamas sprendimas dėl rizikos priimtumo

Rizikos vertinimo objektas – statinys (patalpa), darbo vieta ar kita darbovietės vieta, kurioje darbuotojas gali būti, darbo priemonė, technologinis procesas, – esantys ar galintys būti rizikos šaltiniu

Toleruotina rizika – rizika, su kuria galima taikstyti, jei įdiegiamos rizikos prevencijos priemonės rizikai sumažinti iki praktiškai įmanomo dydžio, tai yra iki tokio dydžio, kai galima įrodyti, kad tolesnio rizikos mažinimo sąnaudos (išreikštos laiko sąnaudomis, pinigais ir (arba) darbo apimtimi) būtų neproporcingos, palyginti su pasiekiamą nauda.

5. IŽANGA

Bendrujų darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo, aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos ir saugumo programos dokumentacijos apraše (toliau tekste Aprašas) pateikiami pagrindiniai aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos, saugaus darbo ir oro uostų saugos užtikrinimo reikalavimai, kurie privalomi Rangovų ir Subrangovų darbuotojams, dirbantiems LOU statybos objektuose. Apraše taip pat pateikti Rangovams ir Subrangovams privalomi dokumentai ir duomenų įrašai.

Apraše numatyti reikalavimai ir privaloma dokumentacija gali būti pagal poreikį koreguojami, atsižvelgiant į naudojamos rangos bei darbų pobūdį ir ypatumus, taip pat atsiradus nenumatytiems pakitimams bei sąlygoms.

Rangovai įsipareigoja supažindinti savo ir subrangovų atsakingus asmenis (Darbų vadovus) su šiuo aprašu pasirašytinai (žr. 8.1) ir imtis priemonių užtikrinti, kad apraše numatytų saugos reikalavimų būtų laikomasi.

Aprašo reikalavimai nepanaikina sutartinių sąlygų ir neatleidžia nuo prievolės laikytis LR galiojančių ir pagal atliekamų darbų specifiką taikomų aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos bei darbuotojų saugos ir sveikatos nuostatų, įstatymų, reglamentų, instrukcijų ir taisyklių reikalavimų. Rangovas patvirtindamas savo atsakomybę užtikrinant saugą ir sveikatą, aplinkos apsaugą ir gaisrinę saugą prieš darbų pradžią Užsakovui pateikia Rangovo atitikties darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) bei gaisrinės saugos (GS) teisės aktų reikalavimams deklaraciją (žr. Priedas Nr.9).

6. ATSAKOMYBĖS

6.1 RANGOVO PROJEKTO VADOVAS

Už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimo organizavimą per visą statybos projekto vykdymo laikotarpį atsakingas Rangovo paskirtas Projekto vadovas.

Pagrindinės Projekto vadovo pareigos:

- laisvos formos aktu iš Užsakovo perimti statybos objektą;
- užtikrinti, kad per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį pakankamu lygiu būtų vykdomi šio Aprašo, Aerodromo saugos reikalavimų [1], Reikalavimų darbų vykdymui [3] ir galiojančių LR norminių teisės aktų reikalavimai;
- bendradarbiauti su Užsakovu saugos ir sveikatos bei Aerodromo saugumo užtikrinimo klausimais;
- užtikrinti reikalingus išteklius saugos ir sveikatos įsipareigojimams vykdyti;
- užtikrinti, kad Rangovas ir Subrangovai laikytųsi Rangos Sutartyje ir kituose dokumentuose numatytų įpareigojimų ir juos vykdytų.

6.2 STATYBOS SAUGOS IR SVEIKATOS DARBE KOORDINATORIUS

Rangovo paskirtas statybos saugos ir sveikatos koordinatorius gali parengti Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimo statybvietėje planą (toliau tekste DSS planas), jame numatydamas konkrečias priemones darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti. Koordinatorius koordinuoja reikalavimų, nustatytų šiame Apraše, DSS plane, Aerodromo saugos reikalavimuose [1], Reikalavimuose darbų vykdymui [3], statinio techniniame projekte bei statybos darbų technologijos projekte, bei kitų priemonių, susijusių su nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencija, įgyvendinimą projekto įgyvendinimo metu.

Pagrindinės statybos saugos ir sveikatos koordinatoriaus pareigos:

- kontroliuoti, kad būtų vykdomos Apraše ir statinio techniniame projekte bei statybos darbų technologijos projekte numatytos priemonės;
- koordinuoti ir kontroliuoti rizikos prevenciją, spręsti techninius ir organizacinius klausimus, ypač darbo zonoje atliekant skirtingus darbus (darbų etapus) vienu metu arba vieną po kito;
- koordinuoti Rangovo ir Subrangovų veiksmus, kad nebūtų pakenkta aplinkai, užtikrinta gaisrinė sauga bei darbuotojų sauga ir sveikata statybvietėse bei nepažeisti Aerodromo saugos reikalavimai [1] ir Reikalavimai darbų vykdymui [3];
- įvertinti Rangovo ir Subrangovų atliekamų darbų (darbų etapų) atlikimo trukmę, kad ji nekeltų pavojaus darbuotojų saugai ir sveikatai;
- koordinuoti Rangovo ir Subrangovų veiklą, kad jie vykdytų koordinatoriaus parengtas ir, jei reikia, statinio techniniame projekte bei statybos darbų technologijos projekte numatytas priemones;
- atsižvelgdamas į darbų eigą ir atsiradusius pakitimus, koreguoti DSS plane, statybos darbų technologijos projekte, bei kituose projekto dokumentuose nustatytas saugos ir sveikatos prevencines priemones;
- organizuoti Rangovo ir Subrangovų bendradarbiavimą, keitimąsi informacija apie įgyvendinamas prevencijos priemones ir jų veiklos koordinavimą, vykdamant nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų prevenciją;
- kontroliuoti, kad Rangovas ir Subrangovai vykdytų jiems privalomus saugos ir sveikatos įpareigojimus, numatytus šiame Apraše, DSS plane, technologijos projektuose bei LR norminiuose teisės aktuose ir konsultuoti juos saugos užtikrinimo klausimais;
- imtis priemonių užtikrinti, kad statybvietėje būtų tik tie asmenys, kurie turi tokią teisę.

6.3 DARBŲ VADOVAI

Rangovo ir Subrangovų Darbų vadovai pagal jiems suteiktus įpareigojimus betarpiškai atsako už jiems pavaldžių darbuotojų saugą ir sveiką darbą jiems priskirtuose statybos objektuose ir darbo vietose.

Pagrindinės Darbų vadovų pareigos:

- kontroliuoti ir reikalauti, kad jam pavaldūs darbuotojai vykdytų pareiginius nuostatus, saugos darbe instrukcijas, laikytųsi saugos darbe norminių aktų reikalavimų;
- neleisti dirbti neapmokytam, neatestuotam ir neinstruktuotam personalui;
- organizuoti darbus taip, kad nebūtų keliama grėsmė Aerouosto saugumui, nekiltų pavojus darbuotojams bei aplinkiniams;
- informuoti ir instruktuoti darbuotojus apie pavojingus, kenksmingus ir kitus rizikos veiksnius darbo vietoje ir jų poveikį sveikatai;
- užtikrinti ir reikalauti, kad darbuotojai dirbdami naudotų kolektyvinės saugos priemonės ir dėvėtų nuo veikiančių profesinės rizikos veiksnių apsaugančias AAP bei užtikrinti reikiamą jų priežiūrą;
- užtikrinti įrenginių, technologinės įrangos, įrankių tvarką ir saugų jų eksploatavimą;
- užtikrinti, kad būtų tinkamai įforminti (išrašant Paskyras – leidimus, žr. 9.3) ir atliekami padidinto pavojingumo darbai. Darbų atlikimui ir potencialiai pavojingų įrenginių eksploatavimui skirti personalą, turintį atitinkamą kvalifikaciją;
- vykdyti gaisrinę profilaktiką, garantuoti nustatytą objekto gaisrinės saugos režimą ir reikalauti, kad visi darbuotojai jo laikytųsi. Kontroliuoti pirminių gaisro gesinimo priemonių stovį;
- sustabdyti darbus, kai dėl gedimo ar avarinės būklės gali susidaryti ar susidare sąlygos nelaimingiems atsitikimams, įvairioms profesinėms ligoms, kai dėl pažeidimų darbo aplinka tampa pavojinga sveikatai ir gyvybei;
- nušalinti darbuotojus nuo darbo jei jie darbo metu yra neblaivūs, apsvaigę nuo narkotinių ar toksinių medžiagų;
- užtikrinti saugų kelių transporto eismą statybos objekte;
- užtikrinti, kad būtų kiekviename statybos objekte būtų reikiamas kiekis sukomplektuotų pirmosios medicininės pagalbos priemonių;
- užtikrinti darbo drausmės ir darbo - poilsio režimo reikalavimų vykdymą;
- rengti darbuotojų pasitarimus saugos darbe klausimais bei darbuotojų mokymą, kaip elgtis avarijų, gaisrų ar kitais pavojaus atvejais;
- teikti pasiūlymus saugos darbe gerinimo ir profilaktikos klausimais Projekto vadovui;
- nedelsiant apie nelaimingą atsitikimą, profesinį susirgimą ar avariją pranešti Projekto vadovui;
- įvykus nelaimingam atsitikimui ar ūmiam susirgimui, suteikti pirmąją medicininę pagalbą nukentėjusiam, esant reikalui iškviešti medicininę pagalbą ar palydėti jį į gydymo įstaigą;

- teikti DSS kontrolieriaus prašomą informaciją, sudaryti tinkamas kontrolės sąlygas ir bendradarbiauti vykdant nustatytą neatitikčių šalinimą.

6.4 DSS KONTROLIERIUS

Aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos bei darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų vykdymo kontrolei LOU statybos objektuose, Užsakovas skiria DSS kontrolierių.

DSS kontrolieriaus pagrindinė funkcija yra kontroliuoti, ar LOU statybos objektuose dirbantys darbuotojai laikosi nustatytų aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei oro uosto saugos reikalavimų ir apie pažeidimus informuoti LOU vadovybę, teikti pasiūlymus prevencinėms priemonėms įgyvendinti bei kontroliuoti jų įvykdymą

6.5 RANGOVO IR SUBRANGOVŲ DARBUOTOJAI

Kiekvienas darbuotojas turi turėti reikiamą kvalifikaciją, būti tinkamai apmokytas ir galėti savarankiškai ir saugiai atlikti jam pavestą darbą. Darbuotojas privalo būti atsargus ir atidus, saugoti savo ir nekenkti pavojaus kitų darbuotojų saugai ir sveikatai.

Pagrindinės darbuotojų pareigos:

- vykdyti darbuotojų saugos ir sveikatos norminių dokumentų reikalavimus, rūpintis savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata;
- darbo priemones naudoti pagal darbo priemonių dokumentuose, saugos ir sveikatos instrukcijose nurodytus jų saugius naudojimo reikalavimus;
- tinkamai naudoti kolektyvines ir AAP priemones;
- savavališkai neišjungti, nekeisti arba nešalinti naudojamose darbo priemonėse įrengtų darbuotojo saugos ir sveikatos apsaugos įtaisų (priemonių), naudoti tokius įtaisus tinkamai ir apie jų gedimus pranešti Darbų vadovui;
- nedelsiant informuoti Darbų vadovą apie situaciją, kuri, jų įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai;
- imtis priemonių ir pagal galimybes šalinti priežastis, galinčias sukelti traumas, avarijas, apie tai nedelsiant informuoti Darbų vadovą;
- informuoti Darbų vadovą apie darbo metu gautas traumas, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus.

6.6 ATSAKOMYBĖ UŽ SAUGOS DARBE PAŽEIDIMUS

Asmenims, pažeidusiems darbuotojų saugos ir sveikatos norminių aktų reikalavimus, taikoma LR įstatymų nustatyta atsakomybė. Rangos sutartyse gali būti numatyta papildoma Rangovo atsakomybė dėl saugos reikalavimų pažeidimų ir žalos ar nuostolių atlyginimo [4].

7. KVALIFIKACINIAI REIKALAVIMAI PERSONALUI

Tinkamai apmokyti ir kvalifikuoti darbuotojai yra saugos darbe pagrindas. Rangovas visomis priimtinomis priemonėmis imasi veiksmų užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas yra tinkamai apmokytas ir gali saugiai atlikti jam pavestą darbą. Visi Rangovo ir Subrangovų darbuotojai turi būti apmokyti dirbti saugiai ir instruktuoti pagal LR galiojančius reikalavimus.

Prieš pradėdant bet kokius darbus Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatorius turi teisę atlikti papildomą patikrinimą, nustatantį, ar visų Subrangovo darbuotojų darbo saugos, kvalifikacijos bei naudojamos įrangos valdymo žinios yra pakankamos ir tinkamos. Atliekant projekte numatytus darbus Rangovas ir Subrangovai darbo vietoje turi turėti visus reikalingus darbuotojų apmokymų ir kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus ar jų kopijas, pvz., pažymėjimus, atestacijos protokolus ir pan.

Rangovo ir Subrangovų Darbų vadovai turi užtikrinti, kad visi darbuotojai būtų pasitikrinę sveikatą LR įstatymais nustatyta tvarka. Darbuotojai, apie kuriuos nebus pateikta reikiama informacija apie jų sveikatos būklę arba jie nebus laiku pasitikrinę sveikatos, bus nušalinami nuo darbo. Rangovas ir Subrangovai yra atsakingi, kad jų darbuotojai, kurie augmenijos zonose būtų paskiepyti nuo erkinio encefalito ir kt. parazitų platinamų ligų.

Kiekvienas darbuotojas turi turėti nustatytos formos darbuotojo pažymėjimą. Darbų vadovai privalo užtikrinti, kad LOU ir Rangovo atsakingų asmenų ar kontroliuojančių institucijų reikalavimu jam pavaldūs darbuotojai pateiktų savo darbo pažymėjimą.

7.1 REIKALAVIMAI ATSAKINGIEMS DARBUOTOJAMS

Visi vadovaujantys Rangovo ir Subrangovų darbuotojai (Darbų vadovai) privalo būti atestuoti darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais ir turėti galiojančią darbų saugos pažymėjimą bei turėti pažymėjimą [5], patvirtinantį, kad asmuo yra pasirengęs organizuoti ir saugiai vykdyti pavojingus darbus bei darbus apsaugos zonose [1], [2], [3] ir [7]. Statybos saugos ir sveikatos koordinatorius turi turėti būti atestuotas ir turėti kvalifikacinį pažymėjimą [9]. Rangovas ir Subrangovai turi pateikti Užsakovui dokumentus, įrodančius, kad jie paskirti atsakingais už saugos ir sveikatos, gaisrinės saugos bei aplinkos apsaugos užtikrinimą statybos objekte ir turi atitinkamą kompetenciją

7.2 REIKALAVIMAI DARBUOTOJAMS

Darbuotojai turi būti apmokyti, atestuoti ir instruktuoti darbų saugos klausimais, pasitikrinę sveikatą ir turi turėti reikiamus kvalifikacinius ir darbų saugos pažymėjimus, jei to pagal atliekamų darbų specifiką reikalauja norminiai teisės aktai [5], [6].

7.3 REIKALAVIMAI DSS KONTROLIERIAMS

DSS kontrolierius paskiria LOU. DSS kontrolieriai turi būti kompetentingi aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos, darbuotojų saugos ir sveikatos srityse ir turėti tai patvirtinančius dokumentus bei identifikavimo priemones [5].

8. BENDRIEJI SAUGOS REIKALAVIMAI

8.1 SUPAŽINDINIMAS SU SAUGOS REIKALAVIMAIS

Kiekvienas Rangovo ir Subrangovo atsakingas darbuotojas (Darbų vadovas) privalo būti instruktuojamas LOU saugos tarnybų, raštiškai susipažinęs su šiuo Aprašu, LOU Reikalavimais Rangovui darbų vykdymui (Priedas Nr.1), statybos darbų technologijos projektu ir darbus organizuoti prisilaikant nustatytų saugos reikalavimų. Darbų vadovų supažindinimas dokumentuojamas lentelėje pagal Priedą Nr. 4. Už Darbų vadovų supažindinimą su Aprašu ir statybos darbų technologijos projektu atsakingas Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatorius. Darbų vadovams, pasirašytinai nesusipažinusiems aukščiau nurodytais dokumentais, draudžiama pradėti bet kokius statybos darbus.

Apie Apraše ir kituose su sauga susijusiuose dokumentuose nurodytus reikalavimus bei jų pasikeitimus Darbų vadovai periodiškai privalo informuoti savus darbuotojus instruktavimų darbo vietoje metu.

Aprašas turi būti laikomas vietoje, kuri darbo valandomis būtų prieinama visiems darbų zonoje esantiems asmenims.

8.2 INSTRUKTAVIMAS IR INFORMAVIMAS

Darbų vadovai privalo užtikrinti, kad projekto darbų vykdymui paskirti darbuotojai būtų išklause įvadinius darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos instruktavimus [6], [10].

Prieš darbų pradžią visi Rangovo ir Subrangovo darbuotojai turi išklausti pirminį arba papildomą instruktavimą darbo vietoje, kurio metu jie supažindinami su darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos instrukcijų reikalavimais pagal atliekamų darbų pobūdį ir projekto darbų specifika bei galimais rizikos veiksniais.

Jei naudojama įranga, kurios saugi eksploatacija nėra aprašyta DSS instrukcijose darbuotojais supažindinami su naudojamos įrangos gamintojo naudojimo instrukcijomis, kuriuos turi būti pateikiamos darbuotojams suprantama kalba.

Jei darbo metu naudojamos pavojingos cheminės medžiagos instruktavimo metu darbuotojai turi būti supažindinami su naudojamų pavojingų medžiagų saugos duomenų lapais.

Papildomų ir tikslinių darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos instruktavimų poreikį, pagal atliekamų darbų specifika ir profesinės rizikos veiksnių pokyčius darbo aplinkoje nustato Darbų vadovai.

Instruktavimus sau pavaldiems darbuotojams atlieka Darbų vadovai. Instruktavimo įrašai fiksuojami instruktavimo darbo vietoje žurnaluose arba instruktavimo kortelėse, atliekant pavojingus darbus - paskyrose – leidimuose.

Instruktavimo metu Darbų vadovai privalo įsitikinti, kad darbuotojai suprato saugos darbe instrukcijų reikalavimus ir galės savarankiškai bei saugiai atlikti pavestas užduotis.

Darbuotojų, atliekančių pavojingus darbus (žr. 10.4), žinios po instruktavimo papildomai tikrinamos testais.

Neapsiribojant instruktavimu, Darbų vadovai nuolat darbuotojus informuoja ir konsultuoja apie saugius darbo būdus, kolektyvinių ir AAP tinkamą naudojimą ir darbo vietose veikiančius rizikos veiksnius.

8.3 SUBRANGOS PRINCIPU PERDUODAMI DARBAI

8.3.1 Nurodymai subrangovui

Kiekvienas projekte dalyvaujantis Subrangovas įsipareigoja laikytis šiame Apraše, statybos darbų technologijos projekte bei LR norminiuose teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos, saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų ir užtikrinti, kad saugiam darbui atlikti turi reikiamos kvalifikacijos personalą, organizacinius ir techninius išteklius.

Projekte dalyvaujantys Subrangovai prieš darbų pradžią užpildo ir Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatoriui pateikia užpildytą Subrangovo anketą (pagal Priede Nr. 5 nustatytą formą). Pasikeitus anketoje nurodytiems duomenims, Subrangovas įsipareigoja apie pasikeitimus informuoti Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatorių papildomai.

Atliekant sutartus darbus Subrangovai yra atsakingi už darbuotojų, su kuriais sudarytos darbo sutartys darbo drausmę, saugą ir sveikatą.

Subrangovą visais klausimais, susijusiais su darbuotojų sveikata ir sauga bei vykdomų darbų koordinavimu, atstovauja jo paskirtas Darbų vadovas.

Kiekvienas Subrangovas privalo turėti DSS instrukcijas kiekvienai profesijai ar atliekamų darbų grupei, naudojamų darbo priemonių, technologinių procesų gamintojų dokumentus ir naudojamų cheminių medžiagų saugos duomenų lapus.

Subrangovo darbuotojai turi būti apmokyti, atestuoti ir instruktuoti darbų saugos klausimais, pasitikrinę sveikatą ir turi turėti reikiamus kvalifikacinius ir darbų saugos pažymėjimus, jei to reikalauja norminiai teisės aktai.

Subrangovas privalo supažindinti savo darbuotojus su visa iš Rangovo gauta informacija, susijusia su darbo drausme ir darbuotojų sauga ir sveikata.

Subrangovų darbuotojai gali būti tik jiems skirtose darbų zonose. Draudžiama be Darbų vadovo leidimo eiti ir/ar būti kitiems rangovams paskirtose zonose.

Jei Subrangovas netinkamai vykdo savo įsipareigojimus darbo drausmės, darbuotojų saugos ir sveikatos, aplinkos apsaugos, priešgaisrinės saugos ir Aerodromo saugos srityse, Rangovas turi teisę sustabdyti Subrangovo darbus be išankstinio įspėjimo ir atlikti reikiamus darbus Subrangovo sąskaita.

8.3.2 Koordinavimo principinės gairės

Kai vienu metu Rangovas ir vienas ar keli Subrangovai vykdo darbus toje pačioje statybvietės zonoje kyla papildomos rizikos ir pavojai dėl darbuotojų saugumo, todėl pagal [9] reikalavimus turi būti skiriamas statybos saugos ir sveikatos koordinatorius.

Rangovas skiria statybos saugos ir sveikatos koordinatorių, kuris koordinuoja visų projekte dalyvaujančių rangovų veiksmus, siekiant užtikrinti tinkamą šiame Apraše ir DSS plane nustatytų reikalavimų ir statinio techniniame projekte bei statybos darbų technologijos projekte numatytų priemonių, susijusių su nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencija, įgyvendinimą.

Rangovas pasilieka sau teisę prieš darbų pradžią ir projekto vykdymo proceso metu iš Subrangovo gauti atitinkamus dokumentus, patvirtinančius Subrangovo atitikimą Apraše ir DSS plane numatytiems reikalavimams.

Projekte dirbantiems Subrangovams Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatoriaus nurodymai yra privalomi.

8.3.3 Rangovo ir Subrangovų saugos susirinkimai

Siekiant užtikrinti, kad visi projekto dalyviai, t. y. Rangovas ir Subrangovai vieningai vykdytų Apraše ir DSS plane numatytas priemones ir būtų koordinuojama ir kontroliuojama rizikos prevencija, būtų savalaikiai sprendžiami techniniai ir organizaciniai klausimai tarp vienu metu arba vienas po kito darbo zonoje dirbančių Subrangovų, periodiškai organizuojami Rangovo ir Subrangovų saugos susirinkimai.

Rangovo ir Subrangovų saugos susirinkimų dažnumas priklauso nuo atliekamų darbų sudėtingumo ir nustatomas Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatoriaus nurodymu. Rangovo ir Subrangovų saugos susirinkimai privalo būti organizuojami ne rečiau, kaip kartą per 1 mėnesį.

Neeiliniai saugos susirinkimai organizuojami pagal poreikį, iniciavus Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatoriui, įvykus incidentui, avarijai, nelaimingam atsitikimui.

Tais atvejais, kai atliekami darbai yra gana sudėtingi ir/ar iškyla nemažai pavojų darbų saugai, Rangovo saugos ir sveikatos koordinatorius organizuoja saugos užtikrinimo susirinkimus su Rangovo ir Subrangovų Darbų vadovais. Į susirinkimus gali būti kviečiamas LOU atstovas, jei sprendžiami klausimai, susiję su Aerodromo saugumo užtikrinimu ir bendrą saugos priemonių įgyvendinimu.

Susirinkimai turi būti dokumentuojami, nurodant nagrinėjamą temą, iškilusius klausimus, dalyvavusius asmenis ir pan.

Periodiškai organizuojamų Rangovo ir Subrangovų saugos susirinkimų darbotvarkę turi sudaryti šie klausimai:

- bendrai ar greta atliekamų darbų derinimas ir saugos priemonių planavimas;
- Aerodromo saugumo užtikrinimas;
- projekto vykdymo metu įvykusių nelaimingų atsitikimų ir incidentų apžvalga;
- saugos darbe patikrinimų ir atliktų auditų apžvalga;
- Apraše ir DSS plane numatytų priemonių įgyvendinimas, korekciniai veiksmai;
- aktualūs sveikatos ir higienos klausimai;
- veiksmų planai avarijos atveju ir pan.

8.4 SAUGAUS DARBO KONTROLĖ

Saugios darbo sąlygos turi būti užtikrintos per visą projekto darbų atlikimo laiką. Tiesioginę sau pavaldžių darbuotojų saugaus darbo kontrolę vykdo Rangovo ir Subrangovų Darbų vadovai, kurie kasdien kiekvienos pamainos pradžioje bei jos metu tikrina darbuotojų atliekamus darbus, siekiant maksimaliai užtikrinti saugias darbo sąlygas.

Rangovo paskirti Darbų vadovai privalo periodiškai (ne rečiau kaip vieną kartą per mėnesį) atlikti saugos darbe patikrinimus darbo vietoje ir visus pastebėtus trūkumus bei prevencines priemones turi surašyti į saugos darbe patikrinimo aktą.

Saugaus darbo kontrolė vykdoma pagal šiuos kriterijus:

- dokumentinė kontrolė, kurios metu patikrinama mobilios darbo vietos (statybos objekto) privalomosios darbuotojų saugos ir sveikatos lokalinių teisės aktų (dokumentacijos) komplektacija, jos atitikimas atliekamų darbų specifikai, darbuotojų supažindinimas su ja, atitinkami įrašai dokumentacijoje, darbuotojų instruktavimo, kvalifikacinių reikalavimų ir apmokymo atitikimas atliekamiems darbams ir kt.
- fizinės būklės (stovio) kontrolė, kurios metu patikrinama mobilių darbo vietų, įrenginių fizinės būklė (saugos požiūriu) atitiktis norminių teisės aktų, įmonės lokalinių dokumentų, technologinių procesų ir darbo priemonių dokumentų reikalavimams.

Užpildyti saugos darbe patikrinimo aktai turi būti peržiūrimi kartu su darbuotojais saugos darbe susirinkimų metu, kurį Darbų vadovai turi periodiškai organizuoti savo darbuotojams. Kontrolės įrašus stebi ir vertina Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatorius.

Ar subrangovai vykdo Apraše ir statybos darbų technologijos projekte numatytas priemones ir saugiai organizuoja darbus kontroliuoja Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatorius ir LOU DSS kontrolierius.

Užsakovas pasilieka sau teisę pasitelkti nepriklausomų įmonių specialistus, kurie kontroliuos Rangovo ir Subrangovų Darbų vadovus, vertins saugaus darbo organizavimo kokybę ir jos atitiktį Aprašui ir statybos darbų technologijos projekte.

Darbų vadovai turi užtikrinti, kad saugos darbe patikrinimo aktai ir vidinės DSS kontrolės dokumentai būtų Rangovo atsakingų darbuotojų pateikiami LOU atsakingų asmenų ar valstybės kontroliuojančių institucijų patikrai.

8.4.1 Saugos darbe auditai

LOU paskirti DSS kontrolieriai numatytu periodiškumu tikrins, ar Rangovo Darbų vadovai užtikrina Apraše ir statybos darbų technologijos projekte numatytų priemonių įgyvendinimą ir ar saugiai bei nekenkiant aplinkai organizuoja darbus. DSS kontrolierių ataskaitos pateikiamos LOU ir Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatoriui.

Subrangovų saugos darbe auditus vykdo Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatorius.

8.5 KOLEKTYVINĖS IR ASMENINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS (AAP)

Rangovo ir Subrangovų darbuotojai, dirbantys galimos profesinės rizikos veiksmų poveikyje turi būti aprūpinti kolektyvinėmis saugos priemonėmis ir viso darbo proceso metu dėvėti AAP laikantis nuostatų [12] reikalavimų. Visais atvejais pirmenybė teikiama kolektyvinių saugos priemonių naudojimui (atitvarai, apsauginiai ekranai ir kt.).

Kolektyvinės ir AAP savo darbuotojams išduodamos Rangovo ir kiekvieno Subrangovo sąskaita atskirai.

AAP privalo turėti privalomą CE ženklą, atitikties žymą arba sertifikatą, įrodantį, kad jos atitinka galiojančių saugos darbe norminių aktų reikalavimus [12].

Kolektyvinės saugos priemonės ir AAP turi būti naudojamos pagal paskirtį ir gamintojo nurodymus. Naudoti šias priemones kitiems tikslams draudžiama. Kiekvienas darbuotojas, prieš naudodamasis AAP, įsitikina, kad ji yra išbandyta ir patikrina, ar jos paskirtis atitinka naudojimosi sąlygas.

Darbuotojai privalo dėvėti šias būtinąsias AAP (priklausimai nuo atliekamo darbo pobūdžio, kaip to reikalauja DSS instrukcijos, darbo įrenginių gamintojo nurodymai ar kiti LR teisės aktai):

- šalną - galvai apsaugoti (visi asmenys, esantys statybvietyje, privalo dėvėti apsauginius šalms); dirbant aukštyje šalms tvirtinamas dirželiu;
- darbo rūbus - apsaugoti nuo mechaninio, terminio ir cheminio poveikio, užterštumo bei drėgmės;
- darbuotojai, dirbantys Aerodromo apsaugos zonose turi dėvėti gero matomumo įspėjamuosius drabužius (liemenes) (atitinkančius standartą LST EN 471:2004) [1];
- batus su pirštus saugančiu galu, su padais apsaugančiais nuo pradūrimo - kojų ir pėdų apsaugai;
- pirštines - rankoms ir plaštakoms apsaugoti;
- apsauginiai akiniai - akims apsaugoti;
- kvėpavimo takų apsaugos priemonės - kvėpavimo takams apsaugoti;
- ausinės arba antifonus - klausai apsaugoti, vietose, kur triukšmas viršija leistinas normas (virš 80 dBA);
- dirbant aukštyje naudojama įranga apsauganti nuo kritimo – kūno saugos diržai (apraišai).

Naudojamos AAP priemonės laikomos gamybinės buities patalpose, įrengtose pagal atitinkamus reikalavimus [9].

Darbuotojų AAP išdavimo apskaitą veda ir AAP dėvėjimo kontrolę vykdo Darbų vadovai. AAP išdavimo dokumentai turi atitikti tvarkos [12] reikalavimus. Kiekvienas darbuotojas privalo žinoti jam priklausančias nemokamai išduodamas AAP.

Darbų vadovai užtikrina, kad AAP bandymai ir periodiniai patikrinimai atliekami gamintojos instrukcijoje nurodyta tvarka ir terminais. Jei naudojimas ir valymas akivaizdžiai pakenkė AAP efektyvumui bei kokybei, priemonės negalima išduoti naudoti.

Išbandytos AAP privalo turėti žymą su būsimos patikros data. Priemonės, neišlaikiusios bandymų, turi būti pataisytos ir išbandytos arba sunaikintos.

8.5.1 Darbuotojų pareigos naudojant AAP

Darbuotojai privalo:

- nepradėti dirbti be AAP, kai to reikalauja darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai, tarp jų įmonės vietiniai (lokaliniai) norminiai teisės aktai, darbo priemonių ir įrenginių naudojimo instrukcijos ir naudoti jas viso darbo proceso metu;
- AAP naudoti pagal paskirtį ir jas prižiūrėti, laiku pranešti darbdaviui ar jo įgaliotiems asmenims apie jų susidėvėjimą, užterštumą, netinkamumą naudoti, galiojimo termino pasibaigimą; nedirbti su netinkamomis naudoti AAP; netinkamas naudoti AAP grąžinti ir reikalauti jas pakeisti tinkamomis naudoti;
- pasinaudojus AAP, grąžinti ją į tam skirtą vietą.

8.6 DARBO RŪBŲ ŽYMĖJIMAS

Rangovo ir Subrangovų darbuotojai, dirbantys LOU statybos objekte, turi dėvėti darbo rūbus, pagal kuriuos būtų nesunku nustatyti, kokiai įmonei konkrečiai priklauso darbuotojas, t.y. ant darbo rūbų turėtų būti nurodytas įmonės pavadinimas ir/ar prekių/paslaugų ženklas. Taip pat rekomenduojama, kad ant kiekvieno Rangovo ir Subrangovų darbuotojo darbo rūbų ar šalmo būtų nurodyta darbuotojo vardas ir pavardė.

8.7 REIKALAVIMAI KELIŲ TRANSPORTO PRIEMONĖMS

Visos Rangovo ir Subrangovų transporto priemonės, patenkančios į objekto teritoriją, turi būti pažymėtos su aiškiai matomu įmonės prekių/paslaugų ženklu ir pavadinimu, tvarkingos, be skysčių pratekėjimų, praėjusios valstybinę techninę apžiūrą pagal tuo metu nustatytus LR reglamentus. Jei automobilio pastatymas gali kliudyti kitiems projekto dalyviams (pvz. avariniu atveju), ant priekinio automobilio stiklo turi būti paliekamas įskaitomas užrašas su transporto priemonės vairuotojo mobilaus telefono numeriu, jo vardas ir pavardė. Vairuotojai privalo su savimi turėti atitinkamus vairuotojo pažymėjimus.

8.8 TVARKOS PALAIKYMAS

Rangovas ir Subrangovai turi pasirūpinti, kad darbo vietoje bei buitinėse patalpose visada būtų palaikoma švara ir tvarka. Iš statybos teritorijos jie savo jėgomis turi išvežti visas statybines šiukšles ir atliekas, atsiradusias vykdant pačių atliktus statybos ir remonto darbus. Užbaigus darbus, Rangovas ir Subrangovai turi tuoj pat nebenaudojamas ir pagalbines medžiagas ir išvežti iš objekto teritorijos, palikdami teritoriją švarią, saugią ir paruoštą naudojimui. Sutvarkius aplinką, visi panaudoti plotai turi įgyti savo pirmąją išvaizdą.

8.9 DARBO IR POILSIO LAIKO RĖŽIMAS

Nesilaikant nustatyto darbo ir poilsio laiko režimo gali kilti papildomas pavojus dirbančiųjų saugumui.

Darbo ir poilsio laiko režimas nustatomas darbuotojų darbo laiko grafikuose, kurie turi būti patvirtinami ne vėliau kaip prieš dvi savaites (14 k.d.) iki jų įsigaliojimo pradžios. Darbo grafikai viešai iškabinami rangovų gamybinėse – buitinėse patalpose.

Darbo laiko trukmė:

- darbo laikas negali būti ilgesnis kaip 40,0 valandų per savaitę;
- kasdieninė darbo laiko trukmė neturi viršyti 8,0 darbo valandų;

Rangos darbai gali būti vykdomi ne tik dienomis, bet pagal poreikį ir būtinybę ir naktimis, bei nenutrūkstamai 24 valandas per parą.

Viršvalandiniai darbai gali būti dirbami tik išimtiniais atvejais ir su Rangovo atsakingų darbuotojų žinia, kai

- būtina užbaigti pradėtą darbą, kurio dėl nenumatytos ar atsitiktinės kliūties esamomis techninėmis gamybos sąlygomis nebuvo galima užbaigti per darbo valandų skaičių, jeigu nutraukus pradėtą darbą gali sugesti medžiagos ar įrengimai;
- dirbami mechanizmų arba įrengimų remonto ir atstatymo darbai, jeigu dėl jų gedimo didelis darbuotojų skaičius turėtų nutraukti darbą;
- pakrovimo ir iškrovimo operacijoms ir su jomis susijusiems transporto darbams atlikti, kai būtina transporto priemonės pakrauti ir iškrauti išvengiant prastovos.

Pertrauka pailsėti ir pavalgyti suteikiama praėjus pusei darbo dienos (pamainos) laiko, bet ne vėliau kaip po 4,0 darbo valandų.

Papildomų ir specialių pertraukų skaičius, trukmė ir poilsio vieta, atsižvelgiant į konkrečias darbo sąlygas nustatomi rangovų darbo tvarkos taisyklėse arba darbo grafike.

Kiekvieną dieną darbuotojų dirbtas laikas ir neatvykimo į darbą atvejais Darbų vadovų privalo būti žymimi nustatytos formos darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose.

8.9.1 Alkoholio ir narkotikų prevencija

Objekto teritorijoje draudžiama būti arba dirbti apsvaigus nuo alkoholio, narkotikų ir kitų nuodingų medžiagų. Išvardintų medžiagų neleidžiama į objekto teritoriją įnešti, vartoti, laikyti darbo vietose, buitinėse patalpose, transporto priemonėse.

Rangovo ir Subrangovų darbuotojai išvedami iš objekto teritorijos, kai alkoholio koncentracija kraujyje ar kituose organizmo skysčiuose, ar iškvepiamame ore didesnė už **0,00 promilės** arba yra užfiksuota bet kokia narkotinių medžiagų koncentracija.

Rangovo ir subrangovo darbuotojui, pasirodžiusiam darbe neblaiviam, apsvaigusiam nuo narkotinių ar toksinių medžiagų, tą dieną (pamainą) neleidžiama dirbti ir jis nušalinamas nuo darbo [14].

LOU pasilieka sau teisę objekte dirbančių darbuotojų neblaivumą tikrinti pasitelkiant technines priemones (alkotesterius). Rangovams už jų ir Subrangovų darbuotojams nustatytus neblaivumo prevencijos pažeidimus taikomos statybos rangos sutartyje nustatytos sankcijos.

Draudžiama Aerodromo ir statybos objekto teritorijoje laikyti ginklus, šaudmenis, sprogstamąsias medžiagas. Bandytas įnešti juos į statybos objekto teritoriją bus traktuojamas kaip jų laikymas teritorijoje.

9. LEIDIMAI PRADĖTI DARBUS

9.1 PRANEŠIMAI APIE STATYBOS DARBŲ PRADŽIĄ

Rangovas ne vėliau kaip prieš 10 kalendorinių dienų iki statybos darbų pradžios pateikia Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui išankstinį pranešimą apie statybos darbų pradžią, pranešimo kopiją pateikia Užsakovui. Išankstinis pranešimas apie statybos pradžią statybvietyje turi būti iškabintas matomoje vietoje (stende su informacija apie statomą statinį) ir prireikus tikslinamas apie tai pranešant Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui [9].

9.2 LOU PERSONALO INFORMAVIMAS

Atliekant statybos darbus Aerodromo apsaugos zonose, kurie gali turėti įtakos Aerodromo saugumui bei veiklai, Rangovo ir Subrangovų atsakingi asmenys kiekvienu konkrečiu atveju turi gauti LOU atsakingų tarnybų leidimą.

Atliekant bet kokius statybos darbus Aerodromo apsaugos zonoje prieš darbų pradžią turi būti pasirašomas aktas – leidimas statybos darbams veikiančios įmonės teritorijoje [7] (akto forma pateikta Priede Nr. 7.7). Už akto – leidimo suderinimą su LOU ir Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatoriumi prieš darbų pradžią atsakingas Rangovas arba Subrangovo Darbų vadovas, kuris tuo metu tiesiogiai vadovauja Aerodromo apsaugos zonoje vykdomiems darbams.

9.3 LEIDIMŲ GAVIMAS PAVOJINGŲ DARBŲ VYKDYMUI

Darbų vykdymui pavojingose zonose (žr.10.4), kuriose nuolat veikia ar gali veikti (atsirasti) rizikos veiksniai, priklausantys ar nepriklausantys nuo atliekamų darbų pobūdžio, iš LOU atitinkamų tarnybų turi būti gauti atitinkami leidimai (Priedas Nr. 7) bei turi būti parengta ir išduota pavojingus darbus vykdančios įmonės paskyra – leidimas pavojingiems darbams atlikti [7].

Darbų vadovais pavojingų darbų vykdymui pagal paskyras – leidimus skiriami kvalifikuoti vadovaujantys darbuotojai, kurie apmokyti ir atestuoti darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais [5].

Pavojingų darbų atlikimui gali būti skiriami tik atitinkamiems pavojingiems darbams apmokyti ir atestuoti (kvalifikacijos pažymėjimą turintys) rangovų darbuotojai (brigados nariai), kurie žino saugos darbe dirbant pavojingus darbus reikalavimus ir turi praktinio darbo patirties.

Darbų vadovui leidžiama pradėti darbus tik įvykdžius visas paskyroje – leidime nurodytas saugos ir sveikatos priemones, patikrinus darbo vietas ir sąlygas.

Paskyra - leidimas išduodamas konkrečioms darbams ir apibrėžtam darbų vykdymo laikotarpiui. Kai darbų vykdymo metu atsiranda paskyroje - leidime nenumatyti pavojingi ar kenksmingi veiksniai, darbus būtina nutraukti.

9.4 LEIDIMŲ GAVIMAS ELEKTROS DARBŲ VYKDYMUI

Rangovas arba Subrangovai, vykdantys darbus veikiančiuose elektros įrenginiuose, LOU atsakingiems darbuotojams privalo pateikti Valstybinės energetikos inspekcijos ir/ar Aplinkos ministerijos atestatą, suteikiantį teisę vykdyti šiuos darbus, ir elektrotechnikos darbuotojų sąrašą, kuriame nurodyta darbuotojų kvalifikacinė kategorija ir jų teisės.

Prieš atliekant darbus greta Aerodromo aktyviųjų elektrinių įtaisų ir techninės įrangos dalių, kuriomis teka elektros srovė ir jos negalima išjungti, prieš tai Darbų vadovas, kuris vadovauja elektros darbams atitinkamoje Aerodromo zonoje, privalo informuoti LOU atsakingus asmenis ir gauti jų leidimą [1].

Veikiančiuose elektros įrenginiuose darbai vykdomi pagal nurodymus ir pavedimus, kuriuose kiekvienu konkrečiu atveju nustatomos techninės priemonės, susijusios su įrenginių atjungimu ir įžeminimu, būtinos darbuotojų saugiam darbui užtikrinti [11].

9.5 PERSONALO VEIKSMAI PRIEŠ DARBŲ PRADŽIĄ

Darbų vadovai prieš pradėdami darbus:

- atlieka darbuotojų saugos ir sveikatos įvertinimą su visais darbuotojais, paskirtais šiam darbui. Saugos darbe įvertinimas apima šiuos faktorius: darbo vietos paruošimą, darbo pavojingumą, naudojamus darbo metodus, specialius perspėjimus, energijos šaltinių valdymą, darbui reikalingas AAP ir kolektyvines saugos priemones ir naudojimąsi jomis;
- neleidžia pradėti darbo tol, kol kiekvienas darbuotojas aiškiai nesupras, ką reikia atlikti, kokius metodus naudoti bei kokiomis DSS taisyklėmis vadovautis. Užduotis darbui - konkreti (darbo vietos zona, ribos, darbo apimtis, darbo metodai ir kt.);
- pasikeitus darbo sąlygoms, ar atsiradus nenumatytoms aplinkybėms, laikydamasis tinkamų saugos reikalavimų - naujai įvertintina darbo sąlygas;
- užtikrina, kad darbo vietos, darbo priemonės, darbo aplinka atitinka DSS reikalavimus;

Darbuotojų veiksmai prieš darbo pradžią:

- gauti tiesioginio Darbų vadovo užduotį, susipažinti su darbų vykdymo tvarka, užduoties įvykdymui numatomais ypatumais ir saugiais darbo metodais;
- apžiūrėti ir paruošti tinkamai darbo vietą, pašalinti nereikalingus, trukdančius saugiai atlikti darbą daiktus;
- apžiūrėti darbo metu naudojamus elektros įrenginius: ar nenutrūkę elektros laidai, jungiantys įrenginį su elektros tinklu, ar nepažeista jų izoliacija, ar laidai apsaugoti nuo atsiktinių mechaninių pažeidimų;
- patikrinti ar yra ir tvarkingos kolektyvinės ir AAP.

Darbo įrenginių ir mechanizmų, apžiūros prieš darbo pradžią metu, išaiškinus gedimus, kliudančius saugiam darbui, reikia tuoj pat pašalinti. Jeigu tai padaryti nėra galimybės, darbo ne pradėti ir apie tai pranešti Darbų vadovui. Draudžiama pradėti dirbti netvarkingais įrenginiais ar darbo priemonėmis.

9.6 APRIBOJIMAI DĖL METEOROLOGINIŲ SĄLYGŲ

Darbuotojų saugai ir sveikatai gali turėti įtakos nepalankios meteorologinės sąlygos (pvz.: krituliai, perkūnija, vėjas), kurioms pasiekus tam tikrą laipsnį, darbų vykdymas turi būti apribotas arba darbai turi būti nutraukiami.

Darbų vadovai prieš darbų pradžią turi iš anksto pasitikslinti meteorologines sąlygas (prognozę) dirbti numatomoje vietovėje. Rekomenduojama naudotis oficialiomis ir skaitmeninėmis orų prognozėmis (pvz. www.meteo.lt; www.foreca.com ir pan.).

Draudžiama dirbti aukštyje atvirose vietose, kai vėjo greitis yra 15 m/s ir didesnis bei plikšalos, lijuondros, perkūnijos, rūko ar blogo matomumo darbo vietose metu. Vėjas laikomas reikšmingu (didesnis nei 15 m/sek.), jei dirbantieji negali tiksliai naudoti darbo įrankių ir įrangos; tokiu atveju darbus reikia nutraukti.

Krituliai laikomi reikšmingais, jei jie blogina matomumą. Darbus reikia nutraukti priklausomai nuo vardinės elektros įrenginio įtampos ir naudojamų darbo metodų. Esant nežymiems krituliams pradėtus darbus galima baigti. Esant rūkui, sniegui, lietui pradėti darbus draudžiama, leidžiama baigti pradėtą operaciją.

Rūkas laikomas reikšmingu, jei matomumas pablogėja iki lygio, kuomet Darbų vadovas nebemato brigados narių ir elektrinių srovinių dalių, kuriose arba arti kurių darbuotojai dirba.

Perkūnijos požymiais laikomi griaustinis ir žaibas. Jei kuris nors iš dirbančiųjų pastebi šiuos reiškinius, tuomet darbus ant oro linijų neizoliuotų laidų ir transformatorinių, kurios sujungtos su oro linijomis, būtina nutraukti.

10. SAUGA IR SVEIKATA DARBU ATLIKIMO VIETOSE

10.1 DARBO VIETŲ ĮRENGIMAS

Darbo vietų (buitinės patalpos, stambių gabaritų įrenginiai ir kt.) įrengimo vietas, jei jos nenumatytos pagal su LOU suderintus dokumentus, Rangovas ir Subrangovai kiekvienu atveju privalo derinti su LOU. Subrangovų darbo vietų įrengimas derinamas su Rangovu. Darbo vietų įrengimas privalo užtikrinti Aerodromo saugumą ir nesudaryti papildomų kliūčių.

10.1.1 Informaciniai ženklai

Pavojingos zonos, kuriose nuolat veikia pavojingi ir/arba kenksmingi veiksniai, turi būti paženklintos saugos ir sveikatos apsaugos ženklais, kad darbuotojams suteiktų vizualinę informaciją apie galimus pavojus ir apribojimus [8].

Gera matomose vietose prie įėjimo į statybietės teritoriją ar darbo zoną turi būti iškabinti reikalingi pranešimai (žr. 9.1) ir saugos taisyklės, nurodančias apie patekimo į darbų vykdymo zoną apribojimus ir apie galimus pavojus lankantis ar dirbant šioje zonoje.

Buitinėse patalpose, kur randasi pirmosios pagalbos priemonės (žr. 10.1.5) matomose vietose turi būti aiškiai nurodyti gelbėjimo tarnybų (greitosios medicinos pagalbos, gaisrinės ir avarinės dujų tarnybos) telefono numeriai ir adresai.

10.1.2 Aptvėrimai

Pavojingos zonos, kuriose nuolat veikia pavojingi ir/arba kenksmingi veiksniai, turi būti aptvertos apsauginiais aptvarais arba kitaip aiškiai pažymėtos, kad kliudytų darbuotojams, neturintiems teisės patekti į tokias zonas.

Laikinose darbo vietose, kur atliekami trumpalaikio pobūdžio darbai, darbo zona aptveriamą „STOP“ juosta.

10.1.3 Kelių transporto priemonių judėjimo keliai

Objekto zonoje privalomi Aerodromo saugos reikalavimai [1] ir galioja bendrieji kelių eismo taisyklių reikalavimai, leidžiamas maksimalus važiavimo greitis - 20 km/h.

Kelių transporto priemonių judėjimo keliai negali būti apribojami dėl statybos, montavimo, pakrovimo ar iškrovimo darbų ar sukrautų medžiagų ir statybos atliekų. Visos kliūtys turi būti sumažinamos iki minimumo.

Bendruoju atveju draudžiama važiuoti atbulomis, o tai darant išimties atveju, reikia naudoti garsinį signalą ir įsitikinti, kad nėra kliūties ar dirbančiųjų. Prieš išvažiuojant statybos ar kitoms mašinoms iš statybos aikštelės reikia užtikrinti, kad jos nepriterš visuomeninio naudojimo gatvių.

Privažiavimo keliai, skirti gaisrinėms, greitosios pagalbos, policijos mašinoms ir kitam specialios paskirties transportui turi būti laisvi.

Šalia kiekvienų vartų, skirtų transporto priemonių eismui, turi būti įrengtos durys pėstiesiems, išskyrus atvejus, kai pėstiesiems eiti pro tokius vartus nepavojinga.

Objekte turi būti numatytos transporto priemonių stovėjimo vietos.

10.1.4 Buitinės patalpos

Darbuotojų poilsio ir (arba) apgyvendinimo patalpos:

- atsižvelgiant į didelį nuotolį nuo nuolatinės gyvenamosios vietos iki statybvietsės, į darbo pobūdį ir darbuotojų skaičių, turi būti įrengtos poilsio ir (arba) apgyvendinimo patalpos, atitinkančios nustatytus reikalavimus [9].

Persirengimo kambariai ir drabužių spintelės:

- darbuotojams, kurie turi dėvėti darbo drabužius, taip pat saugoti AAP turi būti įrengti persirengimo kambariai, atitinkantys nustatytus reikalavimus [9].

10.1.5 Pirmosios pagalbos priemonės

Rangovas ir Subrangovai turi užtikrinti, kad bet kuriuo darbo metu darbuotojams būtų suteikta pirmoji pagalba. Darbuotojai turi būti apmokyti suteikti pirmąją pagalbą nukentėjusiajam. Darbuotojas, kuris įvykus nelaimingam atsitikimui buvo sužeistas arba staigiai susirgo, turi būti nedelsiant nugabentas į artimiausią medicinos įstaigą.

Buitinėse patalpose turi būti pagrindinės pirmosios pagalbos priemonės (vaistinė). Į tokias patalpas turi būti lengvai patenkama su neštuvais. Šios patalpos turi būti paženklintos ir nurodytos kelrodžiais.

Pirmosios pagalbos priemonės turi būti visose mobiliose darbų atlikimo vietose, kuriose jos reikalingos pagal darbo sąlygas. Jų laikymo vietos turi būti pažymėtos, gerai matomos ir lengvai pasiekiamos.

Transporto priemonėse turi būti pirmosios pagalbos priemonės.

Už pirmosios pagalbos priemonių buvimą ir komplektavimą atsako Darbų vadovai.

10.1.6 Higienos reikalavimai

Netoli darbo vietų ir persirengimo kambarių turi būti įrengtas reikiamas skaičius praustuvų su tekančiu vandeniu ir biotualetų. Rangovas ir Subrangovai turi užtikrinti naudojamų higienos priemonių priežiūrą ir valymą.

Darbuotojai turi būti aprūpinti geriamuoju vandeniu ir pagal galimybes kitais gaiviaisiais gėrimais.

Darbuotojams turi būti sudarytos galimybės tinkamomis sąlygomis pavalgyti, prireikus turi būti priemonės valgiui pasigaminti ar valgį pasišildyti. Darbo vietose gerti ir valgyti bei juos laikyti maisto produktus draudžiama.

10.1.7 Radio ryšio priemonės

Jei numatoma naudotis radijo ryšiu reikia informuoti LOU atstovą apie naudojamų radijo priemonių tipą, jų skaičių bei naudojamą dažnį ir gauti leidimą.

Atsiliepti mobiliu telefonu darbuotojas gali tik nutraukęs darbą, nuėjęs į saugią vietą, kur nevyksta statybos darbai ir Aerodromo vidaus transporto eismas.

10.1.8 Apšvietimas

Tamsiu paros metu, taip pat kai natūralaus apšvietimo nepakanka, turi būti įrengtas reikiamas dirbtinis apšvietimas, jei reikia, naudojami kilnojamieji šviesos šaltiniai, atsparūs aplinkos poveikiui. Dirbtinis apšvietimas neturi trukdyti pastebėti ir suvokti įspėjamuosius saugos ženklus arba užrašus.

10.2 MEDŽIAGŲ PAKROVIMAS IR SANDĖLIAVIMAS

Darbų zonoje turi būti numatytos medžiagų sandėliavimo vietos.

Medžiagos, mašinos ir įranga į statybų aikštelę turi būti gabenamos pagal statybos darbų pažangą. Pateikimo laiką, sandėliavimo vietą ir iškrovimo techniką reikia suderinti su LOU, o jei tai gali įtakoti darbų saugą ir sveikatos apsaugą, tai suderinti reikia ir su Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatoriumi.

Rangovas ir Subrangovai patiektąsias medžiagas privalo sandėliuoti saugiai ir taip, kad netrikdytų statybos aikštelės logistikos procesams.

Sandėliuojamos medžiagos turi būti atskiriamos pagal jų paskirtį, jei tai ypač pavojingos medžiagos – tokių medžiagų laikymo vietos turi būti atitinkamai paženklintos.

Rangovas ir Subrangovai turi pasirūpinti panaudotų pavojingų medžiagų ir statybinių bei kitų atliekų tinkamu rūšiavimu, saugojimu ir perdavimu atliekų tvarkytojams.

Statybos proceso atliekas Rangovas ir Subrangovai savo atsakomybe turi laikinai dėti į atliekų konteinerius ir nuolat išvežti iš statybų aikštelės.

10.3 NAUDOJAMA ĮRANGA

Rangovas ir Subrangovai turi užtikrinti įrenginių ir įrangos techninę priežiūrą, jų patikrinimą prieš naudojimą ir reguliarią kontrolę siekiant pašalinti trūkumus, galinčius pakenkti darbuotojų saugai ir sveikatai. Draudžiama įvežti į darbų zoną ir joje laikyti nebandytus, netikrintus įrankius, mechanizmus ar bet kurią kitą įrangą, kuri turi būti išbandyta ar patikrinta vadovaujantis LR teisės aktais.

Rangovas ir Subrangovai turi turėti naudojamos įrangos gamintojo dokumentus dėl tinkamo ir saugaus eksploatavimo bei su jais supažindinti savo darbuotojus. Turi būti užtikrinama, kad naudojamos įrangos valdymas bus patikėtas tik kvalifikuotam ir instruktuiotam personalui, žinančiam naudojamos įrangos valdymo ypatybes ir saugius darbų atlikimo metodus.

10.4 PAVOJINGŲ DARBŲ VYKDYMAS

Pavojingas darbas – darbas, pasižymintis didesne profesine rizika, kuriai esant traumos ar kitokia darbuotojo sveikatos pakenkimo tikimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnio (veiksnių) poveikio yra didesnė.

Projekto įgyvendinimo laikotarpiu numatytas šių pavojingų darbų atlikimas:

- darbai Aerodromo apsauginėse zonose;
- darbas elektros įrenginiuose, įrengtuose lauke, elektros srovės pavojingumo atžvilgiu pavojingose ir labai pavojingose patalpose;
- darbas su pavojingomis cheminėmis medžiagomis;
- darbai, keliantys darbuotojams užgriuvimo, arba kritimo iš aukščio / į gylį pavojų;
- darbai arti aukštos įtampos tinklų (laidų);
- darbai požeminių komunikacijų apsaugos zonose;
- darbai uždaroje bet kokių medžiagų talpyklose ir iš dalies uždaroje ir ankštoje patalpose ar iš dalies uždaroje mašinų ir kitų įrenginių angose (šuliniuose, iškasose, tuneliuose, kolektoriuose ir kituose požeminiuose įrenginiuose);
- grunto kasyba ir tvirtinimas, kiti darbai prie aukštesnių kaip 1,5 metro šlaitų ir gilesnėse kaip 1,5 metro iškasose;
- potencialiai pavojingų įrenginių naudojimas (kėlimo įranga).

Darbai pavojingose zonose, su nuolat veikiančiais arba kuriuose gali veikti (atsirasti) pavojingi ar kenksmingi veiksniai atliekami pagal paskyras – leidimus (žr. 9.3).

10.5 APSAUGA NUO ELEKTROS

Elektros instaliacijos turi būti įrengtos taip, kad nekiltų gaisro arba sprogo pavojaus; asmenys turi būti apsaugoti nuo elektros smūgio pavojaus dėl tiesioginio ar netiesioginio kontakto su elektros instaliacija.

Elektros instaliacija ir saugos priemonės turi atitikti elektros įtampą, aplinkos sąlygas ir darbuotojų, kontaktuojančių su instaliacijos dalimis, kvalifikaciją.

10.5.1 Reikalavimai elektrotechnikos personalui

Rangovas ir Subrangovai turi užtikrinti, kad darbuotojai, kurie dirba su veikiančiais elektros įrenginiais yra kvalifikuoti ir turi nustatytos formos atestavimo pažymėjimus (atestatus) su juose nurodyta apsaugos nuo elektros kategorija. Jeigu pažymėjime nurodyta tik žemoji įtampa, pažymėjimas galioja darbams iki 1000 V kintamosios srovės ir 1500 V nuolatinės srovės įrenginiuose, o jeigu įtampa nenurodyta, pažymėjimas galioja darbui įvairios įtampos elektros įrenginiuose (be apribojimų) [11].

10.5.2 Elektros maitinimo sistemos

Visa eksploatuojama, naudojama ir instaliuota elektrinė įranga ir darbo priemonės privalo atitikti galiojančias elektrotechnikos taisykles ir turėti dokumentus, kad patikrinta jų būklė.

Rangovas ir Subrangovai savo elektrinę įrangą gali jungti į elektros tinklą tik per linijas, kurios apsaugotos skirtuminių srovių (nuotekio) relėmis.

Turi būti užtikrinama, kad naujai sumontuoti elektros tiekimo įrenginiai bus patikimai apsaugoti ir užrakinti.

Atliekant elektros sistemų remonto darbus privaloma vadovautis Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklių reikalavimais [11].

10.5.3 Elektrinio suvirinimo darbai

Prieš pradėdant elektrinio suvirinimo darbus iš LOU tarnybų būtina gauti Leidimą atlikti ugnies darbus (Priedas Nr. 7.5).

Atlikti elektrinio suvirinimo darbus leidžiama turintiems PK apsaugos nuo elektros kvalifikaciją, specialiai apmokytiems ir atestuotiesiems, turintiems pažymėjimus, darbuotojams.

Atliekant suvirinimą kintamos srovės įrenginiu turi būti naudojamas tuščios eigos srovės ribotuvas. Elektrinio suvirinimo įrenginio korpusas turi būti įžemintas. Atliekant elektrinio suvirinimo darbus turi būti laikomasi priešgaisrinės saugos reikalavimų (žr. 17).

10.6 PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ KONTROLĖ

Pavojingos cheminės medžiagos gali būti naudojamos tik tais atvejais, kai jas nėra galimybės pakeisti nepavojingomis arba mažiau pavojingomis.

Darbuotojai, darbe naudojantys pavojingas medžiagas turi būti apmokyti ir supažindinti su naudojamų medžiagų saugos duomenų lapais. Saugos duomenų lapai turi būti laikomi darbuotojui žinomoje ir pasiekiamoje vietoje. Dirbantys su pavojingomis cheminėmis medžiagomis privalo dėvėti numatytas AAP.

Cheminų medžiagų darbo vietoje turėti tik tiek, kiek reikia tos dienos užduočiai ar užduotims atlikti.

Pavojingas chemines medžiagas reikia sandėliuoti atskirai nuo nepavojingų, o pavojingas sandėliuojant kartu – atsižvelgti į tarpusavio suderinamumą cheminės bei priešgaisrinės saugos atžvilgiu.

Pavojingų cheminių medžiagų laikymo vietos turi būti paženklintinos pavojaus ženklais. Pavojingos medžiagos turi būti laikomos tik paženklintoje gamintojo taroje.

Sprogstamosios, labai degios ir nuodingos medžiagos gali būti naudojamos tik su LOU leidimu.

10.7 DARBAI AUKŠTYJE

Darbuotojams, atliekantiems darbus aukštyje (virš 1,3 m) visada yra pavojus nukristi iš aukštai esančios darbo vietos ir patirti sužalojimus.

Prieš atliekant darbus aukštyje arba susijusius su laikinu pasikėlimu į aukštį, iš anksto turi būti numatytos prevencinės priemonės apsaugai nuo kritimo ir apačioje dirbančių darbuotojų apsaugai nuo krentančių daiktų. Patekimas į pavojingą zoną turi būti paženklintas ir apribotas.

Pirmenybė turi būti teikiama kolektyvinėms apsauginėms priemonėms, bet ne AAP. Paaukštavimo priemonių matmenys turi atitikti darbo, kurį reikia atlikti, pobūdį ir galimą apkrovą bei sudaryti sąlygas darbuotojams saugiai judėti. Turi būti parinktos tinkamiausios ir saugios patekimo į aukštyje esančias laikino darbo vietas priemonės, atsižvelgiant į jų naudojimo dažnumą ir trukmę bei nustatytą aukštį.

Priemonės, skirtos darbo vietai paaukštinti, turi būti stabilios, turėti lygų darbo paviršių. Jei jos aukštesnės kaip 1,3 m - privalo turėti aptvarus, apsaugančius darbuotojus ir daiktus nuo kritimo. Aptvarai turi būti ne žemesni kaip 1,1 m, su porankiu viršuje, 0,15 m aukščio ištinine papėdės juosta apačioje ir 0,5 m aukštyje nuo pakloto paviršiaus - su vidurine apsaugos juosta [7].

Sumontavus pastolius ir paklotus, būtina patikrinti: pastolių stabilumą užtikrinančių atskirų elementų sujungimus ir tvirtinimus, statramsčių vertikalumą, atraminių aikštelių patikimumą, metalinių pastolių įžeminimą.

Kopėčios naudojamos užlipimui iš vienos darbo vietos į kitą, taip pat nesudėtingų, trumpalaikių darbų nedideliame aukštyje atlikimui. Pristatomos kopėčios turi būti su neslystančio paviršiaus antgaliais: guminiu antgaliu ant lygių tvirtų grindų, o ant žemės ar medinio paviršiaus su aštriais metaliniais galais. Leidžiama naudoti tik standartines ir patikrintas kopėčias. Naudojant metalines kopėčias būtina įvertinti galimą riziką dėl prisilietimo prie elektros srovinių dalių.

Nesant galimybės naudotis kolektyvinės saugos priemonėmis aukštyje (virš 1,3 m) dirbantys darbuotojai privalo naudoti kūno saugos diržus (apraišus) su kritimo amortizatoriais, kurie turi būti patikimai pritvirtinti prie specialių tvirtinimo įtaisų ar statinio konstrukcijų. Apsaugos nuo kritimo AAP turi turėti jų patikrą įrodančius dokumentus. Dirbant aukštyje privaloma dėvėti šalną su dirželiu.

Jei darbai atliekami didesniame kaip 5 m aukštyje, kai pagrindinė priemonė, apsaugojanti nuo kritimo, yra saugos diržas, (t.y. nesant kolektyvinių saugos priemonių) darbuotojai privalo turėti aukštalipio kvalifikaciją ir turėti paskyrą – leidimą (žr. 9.3).

Darbus veikiančiuose elektros įrenginiuose aukščiau kaip 1,3 m atlikti gali ne mažiau kaip du darbuotojai, kurių vienas turi turėti pradinę apsaugos nuo elektros kategoriją (PK).

10.8 ŽEMĖS KASIMO DARBAI

Aerodromo teritorijoje atliekant žemės kasimo darbus naudojant žemkases mašinas (ekskavatoriai, buldozeriai, pneumatiniai plaktukai, pleištinės tvoklės ir pan.) būtina gauti LOU leidimą žemės darbams. Iškasose dirbantys darbuotojai turi turėti reikiamus kvalifikacinius pažymėjimus.

Numatant darbus gilesnėse kaip 1,5 m iškasose būtina gauti LOU leidimą (Priedas Nr. 7.6). Darbų vadovai prieš darbų pradžią ir darbo metu turi atlikti iškasų, gretimų teritorijų ir apsaugos sistemų nuo įgriuvų patikrinimą. Patikrinimai taip pat turi būti atliekami po lietaus arba kito riziką didinančio veiksnio. Patikrinimai turi būti įforminti nustatytos formos aktuose.

Duobės ir tranšėjos turi būti aptvertos, ant aptvėrimų turi būti perspėjamieji ženklai, o naktį turi būti įrengtas signalinis apšvietimas. Kasant tranšėjas per žmonių perėjimo vietas, virš tranšėjos turi būti padarytas tiltelis su turėklais. Iškasos (tranšėjos) turi būti įrengtos taip, kad į jas būtų galima saugiai įeiti ir išeiti.

Iškastas gruntas, medžiagos ir judančios transporto priemonės turi būti laikomos saugiu atstumu nuo iškasų (tranšėjų).

10.8.1 Darbai požeminių komunikacijų apsaugos zonose

Prieš pradėdant žemės darbus, iš LOU turi būti gautas leidimas ir reikalingi duomenys, atlikta analizė, kad būtų nustatytas ir pašalintas arba kiek įmanoma sumažintas požeminių kabelių ir kitų inžinerinių tinklų pažeidimas ir keliamas pavojus.

Dirbti žemės darbus požeminių komunikacijų (elektros kabelių, dujotiekio ir kt.) zonoje leidžiama tik gavus LOU leidimą (Priedas Nr. 7.6) ir šias komunikacijas eksploatuojančios įmonės raštišką leidimą. Draudžiama dirbti be nurodymo elektros perdavimo linijų apsauginėje zonoje.

Dirbti požeminių komunikacijų veikimo zonoje galima tik tiesiogiai vadovaujant Darbų vadovui, o elektros kabelių ir veikiančio dujotiekio apsauginėje zonoje - tik stebint elektros ar dujotiekio tinklus eksploatuojančios įmonės atstovui.

Arti veikiančių komunikacijų leidžiama dirbti tik kastuvais. Kasti mechanizuotai ar naudoti smūginius įrankius (laužtuvus, kaplius, pleištus ir pneumatinius įrankius) draudžiama. Kasant gruntą rankomis, darbininkai turi dirbti saugiam atstume (darbininkų darbo zonos neturi kirstis), kad neužgautų vienas kito naudojamais įrankiais.

Dirbant mechanizuotai, likus pakankamam atstumui (min. 1 m) iki tikėtinos požeminės komunikacijos vietos, reikia nutraukti mechanizuotą kasimą ir toliau tęsti kasimo darbus rankiniu būdu. Kilus abejonių, mechanizuotą kasimą reikia nutraukti dar anksčiau. Siekiant nustatyti tikslią požeminių tinklų dislokaciją, reikia rankiniu būdu iškasti prakasas.

Užpilant tranšėjas, reikia elgtis taip pat rūpestingai, kaip ir jas iškasant.

Radus sprogstamų medžiagų žemės kasimo darbus būtina nedelsiant nutraukti, užtikrinti jų apsaugą ir pranešti specialiosioms tarnyboms.

10.9 DARBAI UŽDAROSE ERTMĖSE

Darbai uždaroje erdmėje (šuliniuose, kolektoriuose) atliekami pagal paskyras – leidimus (žr. 9.3), šiuos darbus atliekantys darbuotojai turi turėti reikiamus kvalifikacinius pažymėjimus.

Darbų vykdymui uždaroje talpose, šuliniuose turi būti skiriami ne mažiau kaip trys darbuotojai: du iš jų, esantys išorėje, prižiūri bei prireikus suteikia pagalbą dirbančiajam. Dirbti uždaroje erdmėje, šulinyje būtina su saugos diržu ir prie jo pritvirtintu saugos (gelbėjimo) lynu.

Prieš darbų pradžią uždaroje talpose, šuliniuose, tranšėjose ir kitose vietose, kuriose gali atsirasti kenksmingos dujos, būtina atlikti darbo aplinkos oro analizę metrologiškai patikrintais oro analizatoriais, o darbo metu - nuolat tikrinti aplinkos orą, kad nebūtų viršytos ribinė vertės. Dirbti vietose, kuriose gali atsirasti kenksmingų dujų, būtina dirbti su atitinkamomis kvėpavimo takų apsaugos AAP.

Darbo vietos apšvietimui naudojami nešiojami autonominio maitinimo šviestuvai. Darbo metu turi būti laikomasi apsaugos nuo sprogo reikalavimų (nekirbščiuojantys įrankiai, atviros ugnies draudimas, statinis elektros krūvis ir kt.).

10.10 KĖLIMO TECHNIKA

10.10.1 Krovinių kėlimo įranga

Aerodromo teritorijoje atliekant krovinių kėlimo darbus su kranais būtina gauti LOU leidimą (Priedas Nr. 7.7).

Statybvietėje naudojami kranai privalo būti aiškiai paženklinėti, nurodant jų leistiną apkrovą kiekvienai krano konfigūracijai, krano registracijos numerį ir artimiausią techninės būklės patikrinimo datą [16].

Darbai su kranais turi būti skiriami reikiamos kvalifikacijos ir atestuoti darbuotojai, kurių pažymėjimuose turi būti nurodyta, su kokio tipo kranu jam leidžiama dirbti.

Vadovauti darbams su kranais kiekviename statybos aikštelėje bare turi paskirtas kranų darbų vadovas, atsakingas, kad šie darbai būtų tinkamai planuojami, koordinuojami, prižiūrimi ir atliekami saugiai.

Atliekant darbus apsauginėse elektros oro linijų zonose privalomas darbų vykdymas pagal paskyras – leidimus (žr. 9.3).

Naudojami kėlimo reikmenys (stropai, lynai ir kt.) turi būti saugomi taip, kad jie nesugestų ir nepablogėtų jų kokybė. Galima naudoti tik paženklintus kėlimo reikmenis. Jų ženklavimas turi leisti nustatyti esmines charakteristikas, reikiamas darbų saugai užtikrinti. Rangovai, vykdydami darbus su kranais, privalo užtikrinti kranų ir kėlimo reikmenų techninę priežiūrą ir kontrolės žurnalų pildymą.

Kroviniams užkabinti skiriami apmokyti ir atestuoti stropuotojai (krovinių kabinėtojai). Kroviniams, neturintiems specialių prikabinimo įtaisų, turi būti numatyti stropavimo būdai. Neturint stropavimo schemas, krovinyms keliamas vadovaujant kranų darbo vadovui.

Atliekant krovinių kėlimo darbus kranų veikimo zoną būtina pažymėti įspėjamaisiais ženklais. Tokiose zonose pašaliniais asmenims būti draudžiama.

10.10.2 Žmonių kėlimo įranga

Prieš pradėdant naudoti žmonėms kelti skirtą keltuvą būtina susipažinti su gamintojo eksploataavimo instrukcijos saugumo nurodymais bei operatoriaus (valdymo) instrukcijomis ir įsitikinti, kad naudojamas keltuvas yra techniškai tvarkingas ir atliktas jo techninės būklės patikrinimas.

Dirbti žmonių kėlimo įrenginiuose ir juos valdyti gali tik apmokyti ir reikiamą kvalifikacijos pažymėjimą turintys darbuotojai.

Keltuvas turi būti statomas ant tvirto pagrindo, keltuvui išlyginti draudžiama naudoti kaladėles, trinkeles arba pleištus. Bendra darbuotojų ir keliamų darbo įrankių bendroji masė neturi viršyti maksimalios keltuvo keliamosios galios.

Dirbant turi būti išlaikyti saugūs atstumai nuo elektros tiekimo linijų ir veikiančių elektros įrengimų. Esant pakeltai keltuvo platformai draudžiama sudaryti šoninės jėgos apkrovas.

10.11 AERODROMO SAUGOS UŽTIKRINIMAS

Visų statybos etapų metu Rangovas privalo laikytis Užsakovo patvirtintų Aerodromo saugos reikalavimų (žr. 3 sk.).

10.12 VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

Darbuotojai, baigę darbus, privalo:

- apžiūrėti ar nėra darbo vietose pašalinių daiktų, medžiagų, įrankių. Pastebėjus - pašalinti pašalinius daiktus ir sutvarkyti darbo vietą;
- išjungti elektros įrenginius iš elektros tinklo;
- nuvalyti įrankius, prietaisus ir padėti juos į saugojimo vietą;
- darbo metu susikaupusias atliekas surinkti į specialiai tam skirtą tarą;
- AAP nunešti į jų laikymo vietą.

Apie darbo metu pastebėtus nesklaidumus bei ypatumus pranešti tiesioginiam vadovui.

Jei buvo dirbama pagal paskyrą – leidimą (žr. 9.3) arba specialų nurodymą, atlikus darbus ir darbų užbaigimą įforminus dokumentuose, darbo vieta sutvarkoma šiuo nuoseklumu:

- sutvarkomi darbo įrankiai, medžiagos bei jų atliekos;
- iš darbo zonos išvedami darbuotojai (brigada);
- nuimami laikini aptvarai ir apsauginiai gaubtai;
- nuimamos darbo vietos ir pavojingų zonų ribų aptvaros.

11. GAISRINĖ SAUGA

Visi statybos aikštelėje dirbantys asmenys privalo laikytis gaisrinės saugos taisyklių reikalavimų [10] ir kitų teisės aktų reikalavimų, kurie reglamentuoja gaisrinę saugą, vengti veiksmų ir nesudaryti sąlygų, galinčių sukelti gaisrą. Galimas gaisrų kilimo priežastis nedelsiant šalinti.

Visi Rangovo ir Subrangovų darbuotojai turi būti apmokyti gaisrinės saugos klausimais ir praktiškai mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

Rūkyti galima tik specialiai įrengtose vietose, kuriose yra indai nuorūkomis, gesintuvas bei informacinis užrašas „RŪKYMO VIETA“.

Laužų deginimas Aerodromo teritorijoje draudžiamas.

Vykdyti darbus su gaisrinės saugos inžinierinėmis sistemomis galima tik tada, kai šie darbai yra suderinti su LOU atsakingais asmenimis ir apie darbus pranešta gaisrinės saugos inžinierinių sistemų priežiūrą vykdančiai įmonei.

Rangovas ir Subrangovai, kurių turima įranga statybų aikštelėje gali sukelti padidintą žaibo pavojų, privalo imtis atitinkamų priemonių dėl žaibų neutralizavimo.

Naudojamos transporto priemonės turi turėti kibirkščių gaudytuvus.

Visi elektros įrenginiai turi būti apsaugoti nuo trumpojo laidų jungimosi ir kitų veiksmų, galinčių sukelti gaisrą.

Ugnies darbus leidžiama atlikti tik gavus iš Operacijų skyriaus Priešgaisrinės gelbėjimo grupės vadovo „Leidimą atlikti ugnies darbus oro uosto teritorijoje“ (Priedas Nr. 7.5). Prie ugnies darbų priskiriamos gamybinės operacijos, kurių metu naudojama atvira ugnis, gali susidaryti kibirkštys arba medžiagos įkaitinamos iki temperatūros, galinčios sukelti jų užsiliepsnojimą. Už saugų ugnies darbų atlikimą atsako objekte paskirtas Darbų vadovas. Baigus darbus ugnies darbų vieta turi būti stebima ir patikrinama ne mažiau kaip po 4 val.

Objekte turi būti pakankamas kiekis pirminių gaisro gesinimo priemonių gesintuvai, nedegus audeklas), jų laikymo vietos turi būti paženklintos. Priešgaisrinės priemonės statomos matomose ir prieiti patogiose vietose,. Pirminių gaisro gesinimo priemonių skaičių, pagal gaisrinę saugą reglamentuojančius teisės aktus nustato Darbų vadovas. Taip pat jis pasirūpina, kad Objektas būtų aprūpintas pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

Asmenys, pastebėjęs gaisrą, privalo:

- nedelsiant pranešti apie gaisrą VĮ Lietuvos oro uostų Operacijų skyriaus Priešgaisrinei gelbėjimo grupei:
  - VNO - Jurij Grigorovič, tel. +370 611 2675, el.p. j.grigorovic@vno.lt ;
  - KUN - Dimitrijus Krivulia, tel. +370 624 97678, el. p. d. krivulia@kun.lt ;
  - PLQ - Rolandas Zokas, tel. 8 673 72779+370, el. p. r.zokas@palanga-airport.lt
radijo ryšiu – 1 kanalu, šaukinys „40“ arba Bendrajam pagalbos centrui 112.

Skambinant pranešti :

- Kas įvyko (įvykio apibūdinimas);
  - Kur įvyko įvykis (kuo tikslesnė įvykio vieta);
  - Kada įvyko įvykis (laiką);
  - Grėsmę žmonėms, turtui (taip pat gyvūnams) ir aplinkai;
  - Galimą pavojų (pavojingosios medžiagos, grėsmė išplisti į kitus pastatus);
  - Situacijos kaitą;
  - Objekto ypatybės, kita informacija, kuri gali būti panaudota likviduojant įvykį;
  - Asmens, suteikusio informaciją, duomenis (vardas, pavardė, telefono numeris, buvimo vieta).
- imtis priemonių gelbėti pavojingoje gaisro plitimo zonoje esančius darbuotojus ir organizuoti darbuotojų bei materialinių vertybių evakavimą;
  - gesinti gaisro židinių turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis;
  - išskviesti į gaisravietę tiesioginį Darbų vadovą, informuoti Rangovo ir LOU atsakingus asmenis;
  - atvykus vadovams ir VĮ Lietuvos oro uostų Operacijų skyriaus Priešgaisrinei gelbėjimo grupei ar / ir Valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai, juos informuoti apie situaciją ir suteikti reikalingą informaciją bei toliau vykdyti gaisro gesinimo vadovo nurodymus.

12. RIZIKOS VEIKSNIŲ VALDYMAS

12.1 PAVOJŲ IDENTIFIKAVIMAS

Darbuotojus darbo vietoje gali veikti šie pavojingi ir kenksmingi profesinės rizikos veiksniai, susiję Aerodromo veikla, statybos ir elektros įrenginių montavimo sauga:

- Aerodromo vidaus transporto eismas;
- elektros srovė;
- nežinomos požeminės komunikacijos;
- veikiantys įrenginiai, mechanizmai;
- lekiantys, judantys daiktai, ruošiniai, skeveldros;
- daiktų, ruošinių, krovinių kritimas iš aukščio;
- įrenginio, mechanizmo virtimas;
- statinio, jo dalies griūtis;
- grunto ir kitų medžiagų griūtis dirbant iškasose;
- žmogaus nukritimas (iš aukščio, į gylį nuo pastato, į šulinį);
- žmogaus griuvimas dėl slidumos ar kliuvinio;
- kelių gaisrinė manevravimas;
- dulkės (organinės ir neorganinės kilmės);
- pavojingos, kenksmingos medžiagos;
- transportuojami ir sandėliuojami kroviniai;
- matavimo ir galios transformatorių, iškroviklių, jungtuvų kondensatorių, saugiklių ir kitų įrenginių sprogimai;
- nepastebimumas, nepakankamas darbo vietos apšvietimas;
- užtroškimas, apsinuodijimas dirbant uždaroje ertmėje;
- žaibas;
- ugnis;
- darbo vieta, neatitinkanti norminių aktų reikalavimų, netvarkingos darbo priemonės.
- fizinė perkrova;
- psicho - emocinė įtampa;
- fizikinių darbo aplinkos veiksnių (vibracijos, triukšmo, elektromagnetinio lauko, optinės spinduliuotės ir pan.) poveikis;
- stichinė galia;

- gyvūno poveikis;
- mikroorganizmų poveikis (erkės, geliantys vabzdžiai);
- smurtas;
- nepalankios meteorologinės sąlygos (krituliai, perkūnija, vėjas).

12.2 RIZIKOS VALDYMO IR PREVENCIJOS PRIEMONĖS

Rizika - tai nepageidautino poveikio tikimybės ir stiprumo įvertinimas. Nulinės rizikos nėra, nebent nutraukiama bet kokia veikla.

Įgyvendinant šiame Apraše ir statybos darbų technologijos projekte numatytas priemones siekiama sumažinti riziką iki priimtino lygio ir apsaugoti darbuotojus nuo nelaimingų atsitikimų, profesinių susirgimų ir avarijų.

Darbų vadovai prieš numatomų darbų pradžią atlieka profesinės rizikos indentifikavimą statybvietėje ir numato prevencines priemones atliekamiems darbams, užpildydami nustatytos formos kortelę [15].

Projekto įgyvendinimo laikotarpiu identifikuotų profesinės rizikos veiksnių (žr. 12.1) prevencinės priemonės numatytos Priede Nr. 3.

13. NEPAGEIDAUJAMI ĮVYKIAI

13.1 DARBŲ VYKDYMO APRIBOJIMAI DĖL SAUGOS

Nepradėti dirbti arba nutraukti darbus, jeigu paaiškėja, kad saugiai jų atlikti negalima, nėra pakankamai tam darbui tinkamų saugos priemonių, įrangos, mechanizmų, nežinoma darbų atlikimo technologija, darbuotojai neturi reikiamos kvalifikacijos, taip pat jei jeigu meteorologinės sąlygos kliudo saugiai atlikti darbus.

Darbai nutraukiami jei aptinkami naudojamų mechanizmų, įtaisų ar prietaisų gedimai, turintys įtakos darbuotojų saugumui, kurių savo jėgomis pašalinti negalima.

Netikėtai aptikus požeminių įrenginių, komunikacijų, apie kurias nebuvo nurodyta, sprogstamųjų medžiagų ir šaudmenų, žemės kasimo darbus reikia nedelsiant nutraukti ir pranešti darbų vadovui (teritoriją aptverti). Draudžiama palikti radinius be apsaugos. Darbus tęsti galima tik tada, kai pavojingi radiniai bus pašalinti, teritorija kruopščiai patikrinta ir gautas atitinkamų tarnybų leidimas.

Pajutus elektros įtampą ant metalinių įrenginių korpuso dalių, darbą nutraukti, pranešti tiesioginiam Darbų vadovui ir, prieš pasitraukiant į saugią vietą, imtis priemonių (aptverti, pakabinti plakatus ir saugoti), kad kiti asmenys negalėtų prisiliesti prie pavojingos vietos.

Pastebėjus, kad neužtikrinamos reikiamos saugios darbo sąlygos, gali įvykti nelaimingas atsitikimas ar gedimas, nedelsiant nutraukti darbus, pasitraukti pačiam ir iš pavojingos zonos, išvesti kitus šalimais dirbančius darbuotojus ir apie tai informuoti tiesioginį Darbų vadovą.

Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai ir duotas Darbų vadovo leidimas pradėti darbus.

Pablogėjus darbuotojo sveikatai (pakilus kūno temperatūrai, atsiradus galvos svaigimui, pajutus ūmius ligų požymius ir pan.) pranešti tiesioginiam Darbų vadovui ir kreiptis į gydymo įstaigą.

Dirbant Aerodromo teritorijoje radijo ar telefono ryšiais išgirdus bendrąjį signalą "Dėmesio, dėmesio, klausykite visi!", bet kokie pokalbiai šiomis ryšio priemonėmis turi būti tuoj pat nutraukti ir turi būti išklausti pranešimai apie veiksmus avariniais atvejais.

13.2 PRANEŠIMAI APIE NELAIMINGUS ATSTITIKIMUS IR VEIKSMAI JIEMS ĮVYKUS

Įvykus nelaimingam atsitikimui darbe, pakeliui į darbą arba iš darbo, kiekvienas darbuotojas privalo:

- nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;
- suteikti pirmąją medicinos pagalbą;
- informuoti tiesioginį Darbų vadovą;
- darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų

aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtinausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

Apie įvykusį incidentą pranešti tiesioginiam Darbų vadovui.

Apie bet kokius darbuotojų sveikatos sužalojimus ir incidentus nedelsiant informuojamas Rangovo statybos saugos ir sveikatos koordinatorius. Kiekvienas projekto įgyvendinimo metu įvykęs nelaimingas atsitikimas turi būti nustatyta tvarka ištiriamas, nustatomos priežastys ir turi būti imtasi papildomų prevencinių priemonių, siekiant išvengti jų pasikartojimo.

Rangovas apie LOU statybos objekte ar Aerodromo teritorijoje įvykusį nelaimingą atsitikimą ar incidentą privalo nedelsiant informuoti Užsakovą, užpildydamas pranešimo apie įvykį formą (žr. Priedas Nr.10).

Įvykus nelaimingam atsitikimui organizuojamas neeilinis rangovų saugos susirinkimas (žr. 8.3.3). Apie susirinkimo metu priimtus sprendimus dėl prevencinių veiksmų informuojami darbuotojai.

Susidarius bet kokiais kitais darbuotojų saugai ir sveikatai grėšiančiais situacijai darbuotojas privalo:

- elgtis ramiai;
- įvertinti susidariusią situaciją;
- perspėti kitus darbuotojus apie grėšiantį pavojų;
- pasišalinti iš pavojingų veiksmių veikimo zonos;
- apie susidariusią ypatingą situaciją įmonėje ar jos padalinyje informuoti tiesioginį ar įmonės vadovą.

13.3 GELBĖJIMO TARNYBŲ TELEFONŲ NUMERIAI:

Priešgaisrinė apsauga, policija, greitoji medicinos pagalba – bendru tel. pagalbos Nr. **112**.

Papildomi avarinių tarnybų, Rangovo ir LOU atsakingų asmenų telefonų numeriai nurodomi iškabose prie statyb vietės buitinių patalpų ir Aerodromo saugos reikalavimų 1 priede [1].

14. PRIEDAI

- 1 priedas. Reikalavimai Rangovui darbų vykdymui
- 2 priedas. Rangovo įsipareigojimai dėl aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos bei darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo
- 3 priedas. Identifikuotų profesinės rizikos veiksnių ir prevencinių priemonių aprašas
- 4 priedas. Projekto personalo supažindinimas su Aprašu (forma)
- 5 priedas. Rangovo/Subrangovo anketa (forma)
- 6 priedas. Rangovo/subrangovo darbuotojų vardinis sąrašas su nurodytomis kvalifikacijomis (forma)
- 7 priedas. Oro uosto leidimų formos:
  - 7.1 Tarptautinio Vilniaus oro uosto leidimų ir patekimo kontrolės taisyklių 12 priedas PRAŠYMAS IŠDUOTI ORO UOSTO NUOLATINĮ ASMENS LEIDIMĄ;
  - 7.2 Tarptautinio Vilniaus oro uosto leidimų ir patekimo kontrolės taisyklių 14 priedas PRAŠYMAS GAUTI TARPTAUTINIO VILNIAUS ORO UOSTO LAIKINĄ ASMENS LEIDIMĄ;
  - 7.3 Tarptautinio Vilniaus oro uosto leidimų ir patekimo kontrolės taisyklių 15 priedas PRAŠYMAS GAUTI VILNIAUS ORO UOSTO NUOLATINĮ TRANSPORTO PRIEMONĖS LEIDIMĄ;
  - 7.4 Tarptautinio Vilniaus oro uosto leidimų ir patekimo kontrolės taisyklių 16 priedas PRAŠYMAS GAUTI VILNIAUS ORO UOSTO LAIKINĄ TRANSPORTO PRIEMONĖS LEIDIMĄ;
  - 7.5 LEIDIMAS ATLIKTI UGNIES DARBUS ORO UOSTO TERITORIJOJE;
  - 7.6 Tarnybų, aprūpinančių skrydžius Tarptautiniame Vilniaus oro uoste, sąveikos technologijos 2 priedas LEIDIMAS ATLIKTI ŽEMĖS DARBUS TARPTAUTINIO VILNIAUS ORO UOSTO TERITORIJOJE;
  - 7.7 Tarnybų, aprūpinančių skrydžius Tarptautiniame Vilniaus oro uoste, sąveikos technologijos 3 priedas AKTAS-LEIDIMAS STATYBOS DARBAMS VYKDYTI VILNIAUS ORO UOSTE VEIKIANČIOJE ĮMONĖJE
- 8 priedas. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai vykdant statybos darbus
- 9 priedas. Rangovo atitikties darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) bei gaisrinės saugos (GS) teisės aktų reikalavimams deklaracija (forma)
- 10 priedas. Pranešimas apie įvykį (forma)